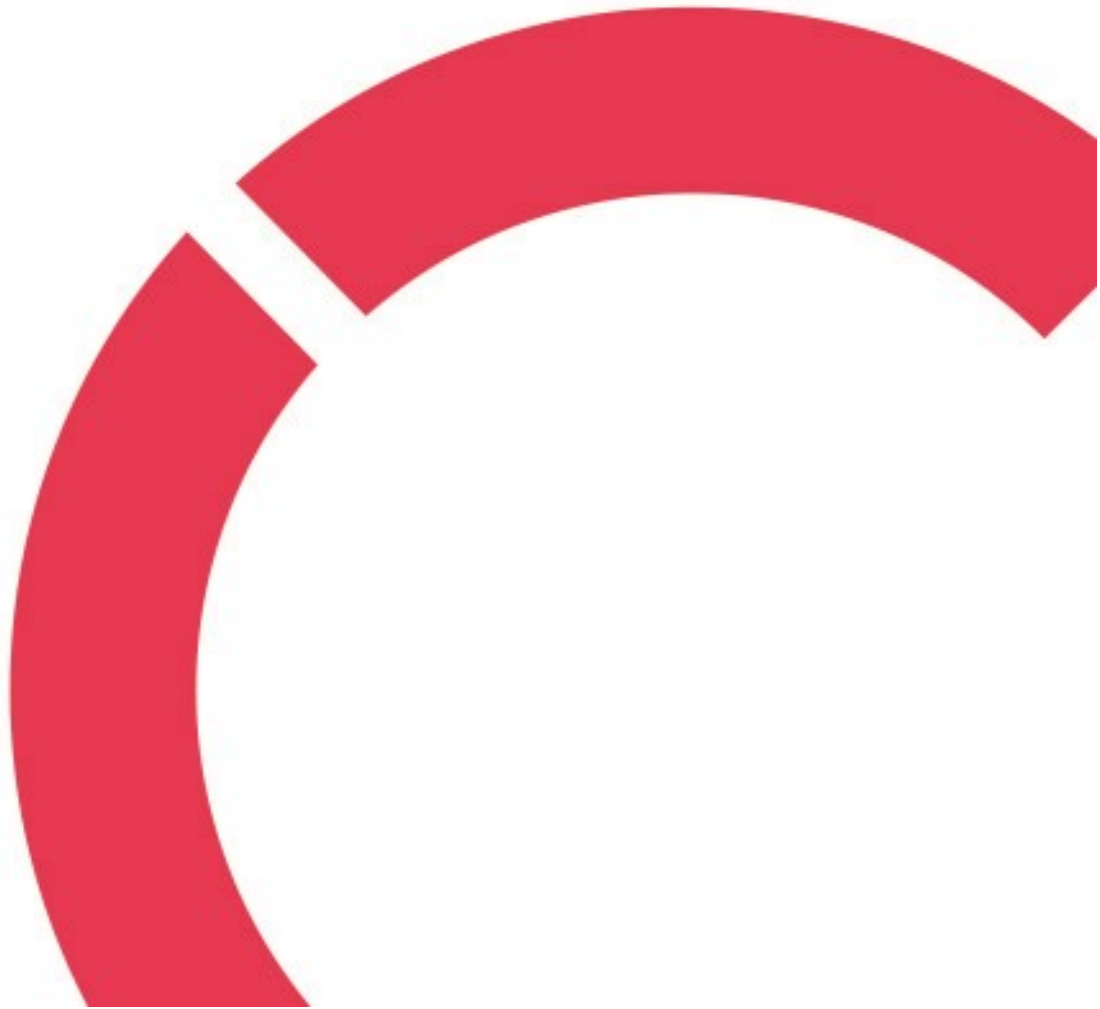

Aino Hyvönen ja Camilla Isorinne

VÄKIVALLATON

Kehittämiprojekti kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevälle

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus
Huhtikuu 2024**

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2024	Tekijä/tekijät Aino Hyvönen, Camilla Isorinne
Koulutus Sosionomi		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi VÄKIVALLATON. Kehittämishanke kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevälle		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 40 + 1
Työelämäohjaaja Suvi Mannermaa		
<p>Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n toimijan Kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevän kanssa Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeelle. Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja sisälsi kehittämissuunnitelman, jonka tuotoksena syntyi Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite.</p> <p>Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä käsiteltiin väkivaltaa, avattiin sen käsitteitä ja kuvattiin nuorten seurusteluväkivaltailmiötä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeen mukaisesti yhdessä kehittäjänuorten kanssa yläkouluikäisille nuorille informatiivinen esite ennaltaehkäisemään seurusteluväkivaltaa ja antamaan nuorille tukea ja varmuutta toimia turvallisesti seurustelu- ja kaverisuhteissa. Informatiivisessa esitteessä käsiteltiin väkivallan eri muotoja sekä kerrottiin avun saamisen mahdollisuuksista niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperustassa käsiteltiin väkivaltaa ja eritoten lähisuhdeväkivaltaa, nuoruutta ja osallisuutta. Opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa nuorten tietoisuutta väkivallasta ja ennaltaehkäistä lähisuhdeväkivaltaa nuorten keskuudessa. Opinnäytetyöprosessissa keskeistä oli nuorten kanssa yhdessä kehittäminen, työkentälle nuorten pariin jalkautuminen ja opinnäytetyöraportti. Jalkautuminen tapahtui keuhällä 2023 Nollapiste-tapahtumassa kehittäjänuorten kanssa. Opinnäytetyö toi nuorille tietoa seurusteluväkivaltailmiöstä, avun saamisen mahdollisuuksista sekä edisti nuorten valmiuksia toimia turvallisesti ihmissuhteissa.</p>		

Asiasanat Avun saaminen, nuoret, seurustelu, seurusteluväkivalta, tietoisuuden lisääminen, väkivalta, väkivallan monimuotoisuus

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2024	Author Aino Hyvönen, Camilla Isorinne
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis NON-VIOLENT. Development project for the Crisis and Violence Work Unit "Väkevä"		
Centria supervisor Anne Jaakonaho	Pages 40 + 1	
Instructor representing commissioning institution or company Suvi Mannermaa		
<p>The thesis was conducted in collaboration with the Crisis and Violence Work Unit "Väkevä" at Kokkola Women's and Children's Shelter. The thesis, which was of a practical nature, included a development project resulting in the creation of the "Seurustelun ei kuulu satuttaa" (Dating Shouldn't Hurt) brochure as part of the "Nuoret väkivaltaa vastaan" (Youth Against Violence) project.</p> <p>This practical thesis addressed violence, explained its concepts, and described the phenomenon of dating violence among young people. The aim was to develop, in accordance with the "Youth Against Violence" project, a concise informative brochure package for secondary school-aged youth, developed together with young developers' group, to prevent dating violence and provide support and confidence for safe relationships with both partners and friends. The informative brochure covered various forms of violence and avenues for seeking help at both local and national levels.</p> <p>The theoretical framework of the thesis addressed violence, particularly intimate partner violence, youth, and participation. The objective was to increase young people's awareness of violence and prevent intimate partner violence among them. Central to the thesis process was collaborative development with young people, engaging with them in the field, and the thesis report. Field engagement took place in spring 2023 at the "Nollapiste" event with the young developers' group. The thesis provided young people with information on dating violence, avenues for seeking help, and enhanced their skills to safely navigate relationships.</p>		

Key words
Dating, dating violence, diversity of violence, increasing awareness, seeking help, violence, youth

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Digitaalinen väkivalta eli verkossa tapahtuva väkivalta ja häirintä

Digitaalisessa väkivallassa tekijä hyödyntää sosiaalisen median alustoja ja/tai älylaitetta häiriköinnin välineenä. Digitaalista häirintää ja väkivaltaa ovat esimerkiksi loukkaavien tai uhkaavien viestien lähettely, hakeutuminen tahdonvastaiseen kontaktiin sekä digitaalinen seuraaminen, kontrollointi ja vahittaminen (toisen reaaliajassa päivittyvän sijainnin jatkuva tarkkailu, mitä toinen tekee sosiaalisessa mediassa jne.).

Ennaltaehkäisevä väkivaltatyö

Ehkäisevä väkivaltatyö tarkoittaa toimenpiteitä ja strategioita, jotka pyrkivät ennaltaehkäisemään väkivaltaa ja sen syitä. Sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään väkivallan seurausten hoitoon ja rangaistuksiin, ehkäisevä väkivaltatyö keskittyy ennaltaehkäiseviin toimiin ja rakenteiden muuttamiseen väkivallan vähentämiseksi yhteiskunnassa.

Implementointi

Implementointi tarkoittaa uuden asian, kuten järjestelmän tai menetelmän käyttöönottoa ja jalkauttamista työkentälle osaksi työn arkea.

Jalkautuva sosiaalityö

Jalkautuva sosiaalityö tarkoittaa sosiaalialan ammattilaisen tekemää työtä, joka tapahtuu toimiston ulkopuolella. Jalkautumista voidaan toteuttaa esimerkiksi asiakkaan luona, tapahtumissa, kouluissa tai ostoskeskuksissa. Jalkautuvaa työtä voidaan kutsua myös etsiväksi työksi. Jalkautuva työ antaa ammattilaiselle mahdollisuuden nähdä asiakkaan arjen ja persoonan aidoimmillaan.

Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta on väkivaltaa, jossa uhri ja tekijä ovat keskenään jonkinlaisessa suhteessa (Attila & Keski-Petäjä 2023, 12.) Lähisuhdeväkivallan käsite on laaja ja kattaa sisälleen parisuhdeväkivaltaa, seurusteluväkivaltaa sekä muuta perhesuhdeväkivaltaa. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua perheenjäseniin, lapsiin ja nykyisiin tai entisiin seurustelukumppaneihin.

NVV

Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeesta käytetään lyhennettä NVV. Nuoret väkivaltaa vastaan -hanke on Ensi- ja turvakotien liiton hanke, jonka tavoitteena on edistää nuorten turvallisuustaitoja ja ennaltaehkäistä lähisuhdeväkivaltaa.

Parisuhdeväkivalta

Parisuhdeväkivalta pitää sisällään myös seurusteluväkivallan, jota tarkastellaan tässä opinnäytetyössä. Parisuhdeväkivalta tarkoittaa väkivaltaa, joka kohdistuu nykyisen tai entisen kumppanin taholta. Se ilmenee tilanteissa, joissa tekijä ja uhri ovat avio- tai avoliitossa tai seurustelusuhhteessa. On tärkeää huomata, että parisuhdeväkivalta voi ulottua myös entisiin kumppaneihin.

Reflektio

Reflektio on vuorovaikutteista toimintaa, jossa henkilö heijastaa toisen ihmisen tai ryhmän viestejä tai tilanteita. Itsereflektio puolestaan tarkoittaa omien tunteiden, mielikuvien, tunteiden tai ajatusten havainnointia ja tarkastelua tilanteen selkeyttämiseksi.

Väkivallan monimuotoisuus

Väkivalta on monimuotoista ja sitä voi olla hankalaa tunnistaa. Väkivalta voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista, taloudellista, sosiaalista, uskonnollista tai eron jälkeistä vainoamista. Usein nämä muodot limittyvät ja voivat ilmetä samanaikaisesti.

Ylisukupolvisuus

Ylisukupolvisuus on jotain, joka siirtyy sukupolvelta toiselle. Ylisukupolvisia riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi lapsiperheköyhyys, työttömyys, päihdeongelmat ja traumat. Ylisukupolviset ongelmat tulevat yleensä usean sukupolven takaa.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	4
2.1 Ensi- ja turvakotien liitto.....	4
2.2 Nuoret väkivaltaa vastaan -hanke	5
3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA	7
3.1 Kohderyhmänä nuoret.....	7
3.2 Seurusteluväkivalta.....	9
3.3 Osallisuuden vahvistaminen vapaaehtoistoiminnan kautta.....	12
4 OPINNÄYTETYÖN KEHITTÄMISPROSESSI	14
4.1 PDCA-mallin mukainen kehittämisprojekti.....	14
4.2 Kehittämisprosessi pilkottuna.....	16
4.3 Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitteen työstö ja prototyypit.....	20
4.4 Jalkautuminen Nollapiste-tapahtumaan.....	26
5 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	29
5.1 Opinnäytetyösuunnitelman ja raportoinnin arviointi	29
5.2 Opinnäytetyön tuotoksen arviointi.....	31
5.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	32
5.4 Opinnäytetyön kehittämisprosessin arviointi.....	33
6 POHDINTA	35
LÄHTEET	38
LIITTEET	

Liite 1: Tutkimuslupa

KUVIOT

KUVIO 1. Väkivallan kierre.....	10
KUVIO 2. Kehittämisprosessin vaiheet.....	14
KUVIO 3. Kuvio koko kehittämisprosessista.....	16
KUVIO 4. Kehittämisprosessin alkuvaihe.....	18
KUVIO 5. Kehittämisprosessin työstövaihe.....	19
KUVIO 6. Kehittämisprojekti pyramidikuviona	23

KUVAT

KUVA 1. Esitteen prototyyppi Nollapiste-tapahtumaan	21
KUVA 2. Esitteen prototyyppi Nollapiste-tapahtumaan	22
KUVA 3. Toiminnallisen opinnäytetyön valmis tuotos, esitteen sisältö	24
KUVA 4. Toiminnallisen opinnäytetyön valmis tuotos, esitteen kansi- ja takalehti.....	25
KUVA 5. Toimipisteemme ja onnenpyörä Nollapisteessä	28

1 JOHDANTO

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on tuotettu yhteistyössä Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n toimijan, Kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevän kanssa, ja opinnäytetyön tuotoksen tilaaja on Nuoret väkivaltaa vastaan -hanke. Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeessa vahvistetaan nuorten tietoutta turvallisista ihmissuhteista, lähisuhdeväkivallasta, sukupuoliroolien liittymisestä ilmiöön sekä avun saannin mahdollisuuksista (Ensi- ja turvakotien liitto 2022). Hankkeessa on mukana seitsemän alueellista yhdistystä. Hanke ja sen toiminta alkoi tammikuussa 2022 ja päättyi joulukuussa 2023. NVV-hanke on kerännyt eri paikkakunnille kehittäjänuoriryhmiä, ja niiden avulla on levitetty tietoisuutta monin eri tavoin lähisuhde- ja seurusteluväkivallasta muille nuorille. Kehittäjänuoriryhmissä syntyy uusia ideoita ennaltaehkäisevään väkivaltatyöhön ja ideoita kokeillaan käytännössä. NVV-hanke huomioi nuoret omana kohderyhmänään väkivaltatyössä, ja hankkeen tarve oli saada nuorilta nuorille kehitettyä materiaalia liittyen lähisuhdeväkivaltaan ja turvallisuuteen.

Opinnäytetyömme käsittelee nuorten seurusteluväkivaltaa. Seurusteluväkivalta on ilmiö, jota on kuvattu usein mittarein (Isotalo 2023, 8). Seurusteluväkivaltaa voi kokea kuka vain sukupuolesta ja etnisyydestä riippumatta. Seurusteluväkivallalla on monia vaikutuksia; fyysisen väkivallan jälkien lisäksi jäljet voivat olla myös emotionaalisia. Nuori saattaa kärsiä lisääntyneestä ahdistuneisuudesta, masennusoireista, turvattomuuden tunteesta tai jopa sulkeutua kokonaan. Valitettavan usein nuoret jäävät kokemustensa kanssa yksin, eivätkä he välttämättä häpeän tai vahvan syyllisyyden tunteen vuoksi päädy avun ja tuen piiriin. Avun hakemiselle on korkea kynnyks (Kovanen 2019, 32). Väkivallan ei pitäisi olla tabu sen ollessa universaali ongelma, ja me haluamme tuoda nuorille tietoisuutta aiheeseen liittyen ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Ennaltaehkäisy on tärkeää, sillä nuoret ovat avainasemassa ylisukupolvisen väkivaltakierteen katkaisemisessa.

Olemme olleet mukana Kokkolan kehittäjänuoriryhmässä elokuusta 2022 saakka. Kehittäjänuoriryhmämme päätti tuoda tietoisuutta lähisuhdeväkivallasta lyhytelokuvan kautta, ja näin syntyi 13-minuuttinen lyhytelokuva Väkivallaton. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena valmistui Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite Väkivallaton-lyhytelokuvan kylkeen. Informatiivinen esite on suunnattu yläkouluikäisille nuorille (13–16-vuotiaille), ja sen tavoitteena on edistää nuorten tietämystä väkivallan muodoista ja niiden ilmenemisestä sekä avun saamisen mahdollisuuksista niin valtakunnallisella kuin paikallisella tasolla. Meille oli alusta asti tärkeää tehdä tuotos, joka vastaa aidosti nuorten tarpeita, ja

olemme saaneet paljon arvokkaita ajatuksia ja ideoita kehittäjänuoriryhmältä. Kehittäjänuoriryhmän toiminta päättyi syyskuussa 2023 ryhmän saavutettua tavoitteensa.

Rajasimme tämän informatiivisen esitteen kohdeyleisöksi yläkouluikäiset eli 13–16-vuotiaat nuoret. Siinä iässä nuorille tulee esimerkiksi ajankohtaisemmaksi seurustelusuhteet ja aletaan etsimään omaa identiteettiä. Ystävyysuhteet syvenevät, mutta omat rajat niissä eivät välttämättä ole vielä selvillä. Näemme, että on tärkeää vaikuttaa tähän kohdeyleisöön antamalla heille työkaluja omien rajojen asettamiseen (kuten seksuaalinen itsemääräämisoikeus), epäasialliseen käytökseen puuttumiseen sekä valmiutta toimia konfliktitilanteissa väkivallattomasti. Henkilökohtaisten rajojen määrittäminen voi olla haastavaa, sillä usein voidaan pelätä muiden ihmisten (kuten seurustelukumppanin) pettyvän tai suuttuvan.

Kun väkivallan vastainen työ aloitetaan jo varhain nuoruudessa, voivat nuoret toimia ”väkivallattoman” kulttuurin liikkeellepanijoina ja vaikuttaa positiivisesti heitä ympäröiviin ihmissuhteisiin. Nuorten väkivaltatietoisuuden lisääminen voi auttaa purkamaan sukupuoliin liittyviä kaavamaisiakin stereotyyppioita ja asenteita, jotka voivat ylläpitää väkivaltaista käyttäytymistä. Tasa-arvoisemman ja kunnioittavamman yhteiskunnan rakentaminen edellyttää sitä, että nuoret ovat tietoisia väkivallan vaikutuksista ja sitoutuneita torjumaan sitä. Haluamme olla mukana luomassa sellaista kulttuuria ja yhteiskuntaa, jossa väkivaltaa ei hyväksytä.

Nuoret saattavat pitää väkivaltana vain fyysistä väkivaltaa, sellaista, josta jää fyysisiä jälkiä. Fyysinen väkivalta onkin väkivallan tunnistetuin muoto. Väkivallalla on monet eri kasvot ja on tärkeää, että nuoret oppivat tunnistamaan muitakin väkivallan muotoja. Kun tarjoamme nuorille tietoa väkivallan eri muodoista, auttaa se heitä tunnistamaan väkivaltaa, puuttumaan siihen ajoissa ja ennaltaehkäisemään väkivallan kierteen jatkumoa. Tukemalla nuoria luomaan turvallisia ja terveitä ihmissuhteita edistetään heidän hyvinvointiaan.

Tiedon välittäminen väkivallasta, sen ennaltaehkäisystä ja avun saamisen mahdollisuuksista on avainasemassa. Olemme tavoitelleet paikallisten toimijoiden kanssa nuoria yhteistyön voimin nuorille suunnatuissa tapahtumissa. Nuorille on kerrottu väkivallasta ja avun hakemisesta, ja heidän kanssaan on käyty keskustelua turvallisesta seurustelusta ja omista rajoista. Olemme tehneet valistustyötä seurusteluväkivallasta ennaltaehkäisevästä näkökulmasta, jotta tulevaisuudessa nuoret olisivat tietoisempia turvallisesta seurustelusta ja osaisivat entistä paremmin muodostaa omia rajojaan. Nuorille tulee tarjota selkeää ja ymmärrettävää tietoa väkivallan eri muodoista, sen merkeistä ja seurauksista. On tärkeää

myös tiedottaa nuoria erilaisista tukipalveluista ja avun saamisen mahdollisuuksista, kuten tukipuhelimesta, turvakodeista ja neuvontapalveluista. Nuorten on tärkeä tietää, että he eivät ole yksin haastavissa tilanteissa ja että apua on saatavilla. Jatkuva keskustelu ja tiedon jakaminen ovat tärkeitä väkivallan ennaltaehkäisyssä.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuoda nuorille lisätietoa seurusteluväkivaltailmiöstä ja avun saamisen mahdollisuuksista yhdessä kehittäjänuorten kanssa laaditun informatiivisen esitteen kautta. On tärkeää huomioida sekä uhrin että tekijän nuorten seurusteluväkivaltaan puuttumisessa ja ennaltaehkäisevässä väkivaltatyössä. Nuoret tulee huomioida yhtenä parisuhdeväkivaltatyön piiriin kuuluvana ryhmänä ja tarjota heille asianmukaista tukea tilanteeseen. Seurustelusuhdeväkivallan puheeksi ottaminen ja sen sisällyttäminen parisuhdeväkivaltaa koskevaan keskusteluun voi auttaa nuoria tunnistamaan mahdollisia väkivallan muotoja selkeämmin omassa suhteessaan ja kaveripiirissään. Väkivallan tunnistamiseen liittyvät kysymykset liittyvät myös siihen, kuinka helposti väkivallasta voidaan kertoa. Jos nuori ei tunnista väkivaltaa tai hänellä ei ole sanoja sen kuvaamiseen, voi olla vaikeaa avautua ja kertoa kokemastaan väkivallasta (Isotalo 2023, 134–135). Ammattilaisten tehtäväksi jää väkivallan ja turvallisuuden puheeksiotto nuorten kanssa, ja tähän tarpeeseen opinnäytetyö vastaa informatiivisen esitteen avulla.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

Tässä luvussa avaamme opinnäytetyön toimintaympäristöä. Kerromme lyhyesti Ensi- ja turvakotien liitosta, Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:stä, Kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevistä ja Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeesta. Opinnäytetyön toimintaympäristö muodostui opinnäytetyön toimeksiantajasta Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeesta, kehittäjänuorista sekä Väkevistä. Jalkauduimme nuorille luontaisiin toimintaympäristöihin, kuten jokavuotiseen Kokkolan koulujen päätöstapahtumaan Nollapisteeseen kesäkuussa 2023 muiden kehittäjänuorten kanssa. NVV-hankkeen hanketyöntekijä Väkevistä toimi työelämäohjaajanamme työnantajan puolesta. NVV-hankkeen projektipäällikkö oli yksi tärkeimmistä kontakteistamme, sillä häneltä saimme laajasti materiaaleja ja neuvoja Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitteeseemme. Opinnäytetyötä tehdessä nähtiin tärkeänä, että toimintaympäristössä nuorten kanssa yhdessä kehittäminen on avainasemassa, sillä haluttiin saada aikaan aidosti nuoria puhutteleva esite.

2.1 Ensi- ja turvakotien liitto

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, jonka alla toimii 31 jäsenyhdistystä. Ensi- ja turvakotien liiton toiminnan päämääränä on varmistaa lasten oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen tukemalla vanhemmuutta ja perheitä sekä ennaltaehkäisemällä perheväkivaltaa. Ensi- ja turvakotien liiton kivijalkana toimivat viisi arvoa; oikeudenmukaisuus, inhimillisyys, rohkeus, osallisuus ja turvallisuus. Liitto tarjoaa tukea erityisesti perheissä esiintyvien haasteiden, kuten perheväkivallan, kriisien ja vanhemmuuden pulmien, kohdatessa. Ensi- ja turvakotien toimintaan kuuluu hätämajoitusta, neuvontaa, ohjausta ja erilaisia tukipalveluita, joilla pyritään tukemaan perheiden selviytymistä vaikeuksista ja luomaan turvallisia olosuhteita lapsille. (Ensi ja turvakotien liitto.)

Lisäksi liitto edistää lasten ja perheiden oikeuksia, tekee vaikuttamistyötä sosiaalipolitiikan alalla sekä tarjoaa koulutusta ja asiantuntijapalveluita. Tavoitteena on luoda yhteiskunta, jossa jokaisella lapsella on mahdollisuus kasvaa turvallisessa ja tukevassa ympäristössä. Ensi- ja turvakotien liitto tekee yhteistyötä muiden järjestöjen, viranomaisten ja sidosryhmien kanssa, ja sen toiminta perustuu vahvasti lapsen oikeuksien kunnioittamiseen ja perheiden tukemiseen.

Kokkolan ensi- ja turvakoti ry on yksi Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksistä. Kokkolan ensi- ja turvakoti ry on perustettu vuonna 1999, ja yhdistyksellä on monia eri palveluita lapsiperheille ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille ihmisille. Yhdistys tarjoaa apua ja tukea vanhemmuuden haasteisiin sekä kriisi- ja erotilanteisiin. Lisäksi eri ammattilaiset auttavat yksilöitä ja perheitä käsittelemään päihteiden aiheuttamia haasteita, ja yhdistykseltä löytyy tukea väkivallasta selviytymiseen. Yhdistyksellä on monia eri työyksiköitä, joita ovat turvakoti Aina, avopalveluyksikkö Liina, vanhemmuuden tukiyksikkö Helmi, ensikoti Iida sekä Kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevä. (Kokkolan ensi- ja turvakoti ry.)

Kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevä tarjoaa väkivaltatyön avopalvelua sekä apua kriisi- ja erotilanteisiin. Väkevä on perustettu vuonna 2017, ja siellä työskentelee neljä väkivaltatyön ammattilaista. Väkevässä työskennellään sukupuolesta riippumatta perhe- ja lähisuhdeväkivallan kokijoiden, tekijöiden sekä altistuneiden kanssa. Asiakas voi itse hakeutua Väkevän palveluihin tai tulla sinne esimerkiksi toisen ammattilaistahon ohjaamana. Väkevä tarjoaa matalan kynnyksen palvelua, jossa asiakas voi käydä anonyymisti ilman asiakkuutta puhumassa viisi kertaa maksutta (Kokkolan ensi- ja turvakoti ry). Väkevä toimii Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella jalkautuen asiakkaan luokse tarvittaessa myös Kokkolan ulkopuolelle.

2.2 Nuoret väkivaltaa vastaan -hanke

Hanketyö ei kuulu yhdistyksen tai organisaation päivittäiseen toimintaan, vaan se edustaa uutta projektia, jonka päämääränä on toteuttaa konkreettinen muutos. Hankkeessa on selkeästi rajattu alkupiste ja päätepiste, ja sille on asetettu määrätietoiset tavoitteet. Tyypillisesti hankkeet kestävät enimmillään noin neljä vuotta. Hanketyö mahdollistaa uudenlaisen pelikentän, jossa uudet ideat ja innovaatiot voivat tulla löydetyiksi. Hanketyö on joustavaa, ja se antaa enemmän liikkumisvaraa kuin arjen perustyö. Hanketoiminnalla pyritään sosiaalialalla edistämään kehitystä, vastaamaan muuttuviin tarpeisiin ja varmistamaan tehokkaiden ja vaikuttavien palvelujen tarjoaminen asiakkaille. Hanketyön tuloksena syntyy jotain uutta, mitä ei olisi tapahtunut ilman hanketta, kuten esimerkiksi uusi palvelu, joka voidaan kokeilun jälkeen juurruttaa osaksi peruspalveluita, jos palvelulle nähdään tarve (Järjestöhautomo).

Ensi- ja turvakotien liiton hanke Nuoret Väkivaltaa Vastaan sai alkunsa tammikuussa 2022 ja päättyi joulukuussa 2023. NVV-hankkeeseen osallistui kaiken kaikkiaan seitsemän Ensi- ja turvakotien liiton yhdistystä, joista yksi oli Kokkolan ensi- ja turvakoti ry. NVV-hankkeessa keskityttiin vahvistamaan nuorten tietoisuutta turvallisista ihmissuhteista, lähisuhdeväkivallasta, sukupuoliroolien vaikutuksesta

näihin ilmiöihin sekä mahdollisuuksista saada apua. Hankkeessa korostettiin nuorten roolia, heidän näkemyksiään ja ajatuksiaan turvallisuudesta sekä sen edistämisestä (Ensi- ja turvakotien liitto 2022). Alueelliset kehittäjänuoriryhmät saivat itse ammattilaisen tukemina vaikuttaa siihen, miten he levittivät tietoisuutta nuorille edellä mainituista aiheista. Kehittäjänuoritoimintaan osallistui kaiken kaikkiaan 28 nuorta, ja nämä nuoret osallistuivat 16 eri tapahtumaan yhdessä työntekijöiden kanssa (Mäki 2023). Hankkeen puitteissa toimiessa saimme nähdä, miten vaikuttavaa hanketyö on ja miten voidaan yhdessä innovatiivisesti kehittää jotain yhteisen hyvän puolesta. Opinnäytetyön tuotos, informatiivinen esite, jää elämään NVV-hankkeen loppuessa, sillä se implementoidaan osaksi Ensi- ja turvakotien liiton ammattilaisten työkalupakkia nuorten kanssa tehtävässä väkivaltatyössä. Lähes kaikki NVV-hankkeen aikana tuotetut materiaalit tulevat löytymään vielä internetistä hankkeen loppumisen jälkeen, jotta ne jäävät käyttöön ja niitä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa.

3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyön keskeistä tietoperustaa, joka koostuu opinnäytetyöprosessiamme koskettavista aiheista ja keskeisistä käsitteistä. Nuorten kokemasta seurusteluväkivallasta on toistaiseksi vähemmän tietoa kuin aikuisten välisestä parisuhdeväkivallasta. Kuitenkin on todettu, että nuorena koettu seurusteluväkivalta on hyvinvoinnin riskitekijä, jolla on pitkäaikaisia, haitallisia vaikutuksia. Joissain tapauksissa vaikutukset voivat jäädä huomaamatta, koska oireet eivät ole aina selviä tai näkyviä ulospäin. Nuori saattaa eristäytyä ulkomaailmasta tai käyttäytyä sulkeutuneesti (Kovanen 2017, 32.)

3.1 Kohderyhmänä nuoret

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite, joka tehtiin yhdessä kehittäjänuorten kanssa yläkouluikäisiä nuoria varten. Informatiivisen esitteen kohderyhmänä olivat yläkouluikäiset nuoret. Jotta osasimme tehdä aidosti nuoria puhuttelevan ja auttavan esitteen, oli meidän kehittämistyötämme tehdessä ymmärrettävä nuoruuden ikävaiheeseen liittyviä erityispiirteitä. Nuoruus on ihmisen elämänvaihe, joka edustaa siirtymää lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruuden voi jakaa varhais-, keski- ja myöhäisnuoruuteen. Nuoruuteen kuuluu sekä murrosiän että varhaisen aikuisuuden vaiheet. Nuorisolaki määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi (Nuorisolaki 1285/2016). Lastensuojelulaki (30.12.2019/1489, 6 §) pitää lasta alle 18-vuotiaana ja nuorta 18–24-vuotiaana. Ikä ei ole paras kriteeri nuoruuden käsitteen avaamiseen, koska nuoruus on moniulotteinen ilmiö. Uudet vastuut ja velvollisuudet sekä itsensä hyväksyminen ja oman tulevaisuuden suunnittelu ovat osa nuoruutta (Keski-Suomen hyvinvointialue 2023).

Nuoruusikään vaikuttavat monenlaiset tekijät, joista osa on suojaavia ja osa haavoittavia. Biologiset tekijät, kuten hormonaaliset muutokset ja aivojen kehitys, ohjaavat fyysistä kasvua ja kehitystä. Psykologiset tekijät, kuten identiteetin muodostuminen ja emotionaalinen kypsyys, vaikuttavat nuoren ajatteluun ja käyttäytymiseen. Sosiaaliset suhteet, kuten suhteet perheeseen, ystäviin ja luokkakavereihin kehittävät nuoren sosiaalisia taitoja ja käyttäytymistä. Kulttuuriset normit, arvot ja odotukset ohjaavat nuoren toimintaa ja valintoja. Ympäristötekijät, kuten koulu ja perheen taloudellinen tilanne, voivat rajoittaa tai ruokkia nuoren mahdollisuuksia elämässä. Kaikki nämä tekijät yhdessä muovaavat nuoruusiän kokemusta ja vaikuttavat siihen, miten nuori näkee itsensä ja maailmansa. (Korja 2022.)

Nuoruuden kehitysvaihe pitää sisällään erilaisia kehitystehtäviä, joita jokainen kohtaa matkallaan aikuisuuteen. Kehitystehtävien kautta nuori itsenäistyy. Yksi välttämätön kehitystehtävä on oman muutuneen kehon hyväksyminen. Nuoruudessa yksilöt kehittyvät merkittävästi sekä fyysisellä että psyykkisellä tasolla. Puberteetin eli murrosiän myötä nuoren keho kokee fyysisistä muutosta kuten kasvua, lisääntymiskyvyn kehittymistä ja aivojen muovautumista. Murrosiässä jokainen nuori kehittyy omassa tahdissaan ja kokee nuoruuden muutokset eri tavoin. Kehon nopea muuttuminen voi tuntua nuoresta aluksi vieraalta ja hän voi kokea ulkonäköpaineita ja haasteita omassa kehonkuvassa. Nuoria on hyvä muistuttaa siitä, ettei ulkonäkö itsessään määritä heitä tai heidän arvoaan. Toinen keskeinen kehitystehtävä on lapsuuden vanhemmista irrottautuminen. Nuori alkaa hakea autonomiaa ja itsenäisyyttä päätöksissään ja vastuuta omasta elämästään. Itsenäistymiselleen nuori tarvitsee tilaa ja rauhaa. (Mielenterveystalo.)

Kolmas tärkeä kehitystehtävä on oman identiteetin muodostaminen. Tämä tarkoittaa prosessia, jossa nuori pyrkii ymmärtämään itseään, omia arvojaan, kiinnostuksenkohteitaan ja kykyjään. Nuori etsii vastauksia kysymyksiin ”Kuka minä olen?” ja ”Mitä minä haluan tehdä elämässäni?”. Identiteetin löytäminen vaatii mahdollisuuden kokeilla erilaisia asioita, tehdä itsenäisiä omanlaisia valintoja ja tilaa pohtia omaa itseään suhteessa ympäröivään maailmaan. Oman identiteetin etsintä voi tuntua ahdistavalta ja ristiriitaiseltakin. Tämä prosessi on kuitenkin tärkeä osa nuoren itsetuntemuksen kehittymistä. Läheisten aikuisten tuki ja mahdollisuus avoimeen keskusteluun omista ajatuksista ja tunteista voi olla nuorelle tarpeellista identiteetin etsimisessä. (Stangor & Walinga 2018.)

Nuoren elämässä tapahtuu merkittäviä muutoksia lyhyessä ajassa: itsenäistymistä, uusien suhteiden solmimista, oman kehon muuttumista ja mielialojen ailahtelua. Tässä elämänvaiheessa nuorella olisi hyvä olla rinnallaan myötätuntoisia aikuisia. Nuoruus on monille itsensä löytämisen aikaa. Nuoruuden kehitystehtävien läpikäyminen ja niiden käsittely vaikuttavat siihen, kuinka nuori rakentaa oman persoonansa, sopeutuu yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin ja kehittyy kohti aikuisuutta. Kehitystehtävien hedelmällinen läpikäyminen edistää terveen itsetunnon kehittymistä, itsenäisyyden ja minäpystyvyyden vahvistumista sekä turvallisten sosiaalisten suhteiden muodostamista.

Nuoret, jotka vasta aloittelevat ystävyyttä ja seurustelua, saattavat olla epävarmoja niiden pelisääntöistä. Kumppanin mustasukkaisuus tai omistushaluisuus voi sekoittaa rakkauden tunteisiin. Mustasukkaisuus voi johtua turvattomuudesta tai epävarmuudesta ja se voi ilmetä tarpeena kontrolloida kumppanin tekemisiä. Vaikka mustasukkaisuus saattaa heijastaa rakkautta ja kiintymystä toista kohtaan, on ratkaisevaa erottaa terve mustasukkaisuus epäterveestä omistushalusta. Luottamus, avoimuus

ja tasa-arvo vahvistavat hyvää seurustelusuhdetta, joka kukoistaa ilman hallintaa tai rajoituksia. Seurusteluväkivallan kokeminen voi synnyttää uhrissa häpeän ja syyllisyyden tunteita, ja sen vaikutukset voivat ulottua moniin eri elämäntilanteisiin. (Ensi- ja turvakotien liitto 2017.)

3.2 Seurusteluväkivalta

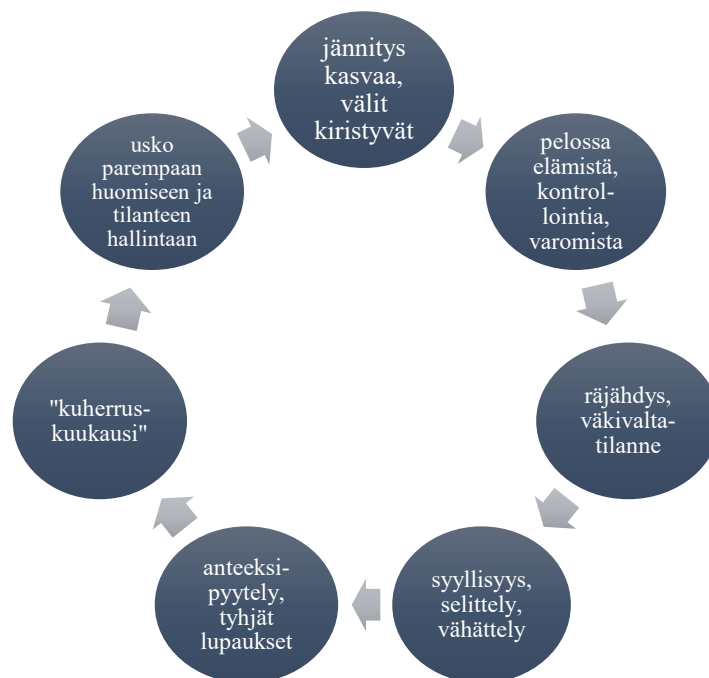
Väkivalta on vallankäytön keino, jonka avulla väkivallan tekijä pyrkii kontrolloimaan, hallitsemaan ja alistamaan toista henkilöä. Erityisesti alkuvaiheessa väkivalta voi olla niin hienovaraista, että sen tunnistaminen on vaikeaa. (Naisten linja 2024.) On tärkeää muistaa, että väkivallan teko on aina henkilön oman harkinnan tulos ja taustalla on valinta käyttää väkivaltaa. Väkivallalla on monenlaisia seurauksia, kuten vakavat fyysiset vammat, pitkäaikaiset psyykkiset traumat, huonolaatuiset sosiaaliset suhteet, haitalliset lastenkasvatusmallit, taloudelliset vaikeudet, yhteiskunnalliset ongelmat ja oikeudelliset seuraamukset. Haittapuolet korostavat tarvetta väkivallan ehkäisyyn ja uhrien tukemiseen. Väkivallan kokemukset muovaavat uhrin kehon ja mielen toimintaa. Väkivaltaisen suhteen jälkeenkin keho jää pitkäksi aikaa havainnoimaan merkkejä ympäröivistä uhista. Traumaattisella kokemuksella on myös taipumus aktivoitua helposti uudelleen. (Hakkarainen 2019.) Väkivalta ilmenee monin muodoin. Väkivalta voi näkyä vammoin kehossa tai olla hyvin hienovaraista ja jättää jäljet ”vain” uhrin mieleen. Väkivalta ei katso sukupuolta, etnisyyttä eikä ikää, sillä jokainen voi kohdata väkivaltaa.

Väkivalta käsittäen seurusteluväkivallan on globaali ongelma, ja sen esiintyvyys on korkeampaa kuin tilastoissa nähdään. Suuri osa tapahtuneista lähisuhde- ja perheväkivaltatilanteista jää tilastoimatta ja näin ollen väkivallan mittaaminen eri mittarein on haastavaa, sillä uhrilla voi olla korkea kynnyksellinen viranomaiselle kokemastaan väkivallasta. Tästä voidaan päätellä, että todellinen prosentti koe-tusta väkivallasta jää piiloon viranomaisilta eikä tule näkyviin tilastoihin (Attila & Keski-Petäjä 2023, 11.) Jatkuva väkivallan kokeminen heikentää uhrin omanarvontunnetta, minkä vuoksi avun hakeminen ja vastaanottaminen voi tuntua hyvin vaikealta.

Lähisuhdeväkivallassa tekijä ja uhri ovat tai ovat olleet läheisessä suhteessa keskenään (THL 2024b). Väkivallan tekijä voi olla esimerkiksi kumppani, sisarus, lapsi tai vanhempi. Sitä tapahtuu parisuh-teissa, perheissä ja suvuissa. Usein tällaisessa tilanteessa väkivallan uhrilla voi olla riippuvuussuhde. Perheväkivalta, parisuhdeväkivalta ja seurusteluväkivalta ovat lähisuhdeväkivaltaa. Alkaessaan lähi-suhdeväkivalta ilmenee yleisesti ensin henkisenä kiusaamisena, alistamisena, mitätöintinä, halveksu-misena ja haukkumisena. Myös toisen toimien kontrolloiminen ja säätteleminen on henkistä väkivaltaa.

Seksuaalista väkivaltaa tapahtuu paljon lähisuhteissa, mutta siitä puhuminen on monelle uhrille erityisen vaikeaa siksi, että väkivalta kohdistuu ihmisen haavoittuvaisimmalle alueelle eli seksuaalisuuteen. (Rikosuhripäivystys 2024.) Seksuaaliseen väkivaltaan kuuluvat raiskaus, raiskauksen yritys, seksuaalinen häirintä, ahdistelu, lähentely ja nimittely.

Lähisuhdeväkivalta noudattaa usein samaa kaavaa tai sykliä, jossa väkivalta hiipii suhteeseen vähitellen ja voimistuu ajan myötä. Uhka fyysisestä väkivallasta voi olla läsnä jo varhaisessa vaiheessa, vaikka sitä ei ilmaistaisi sanoin tai konkreettisesti. Väkivalta ilmenee syklisenä vaihteluna hyvien ja huonojen aikojen välillä, mikä vaikeuttaa sen tunnistamista ja suhteesta irrottautumista (KUVIO 1). Hyvät hetket antavat toivoa väkivallan loppumisesta, kun taas väkivaltaiset jaksot tuovat pettymystä, toivottomuutta ja häpeää. Suhteen alussa uhri rakastuu kumppanin hyviin puoliin, ja vaikka väkivaltaa ilmenee, säilyy usein rakkaus. Luottamus horjuu, kun hyvät ja huonot ajat vaihtelevat, ja odotus kumppanin muuttumisesta saattaa venyä vuosien mittaiseksi. (Naistenlinja, kappale ”Väkivaltaisissa suhteissa toistuu tietynlainen kaava”.) Ajan kuluessa hyvät jaksot (kuten kuherruskuukausi) saattavat lyhentyä ja väkivaltajaksot puolestaan pidentyä. Väkivallalla on usein tapana raaistua ja sen takia on äärimmäisen tärkeää tarjota apua niin väkivallan tekijälle kuin kokijallekin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

KUVIO 1. Väkivallan kierre (Nettiturvakoti, väkivallan kierre)

Väkivallan sukupuolittuneisuudesta voidaan puhua silloin, kun huomataan, että tekijän ja uhrin sukupuolella on erityinen merkitys väkivallan syntymisessä ja kokemisessa sekä käytetyissä väkivallan muodoissa. Naisiin kohdistuva väkivalta toimii esimerkkinä tästä ilmiöstä, ja se on ajankohtainen oma tutkimuskohteensa. Väkivallan sukupuolittuneisuuden ymmärtäminen on tärkeää pyrittäessä torjumaan ja ehkäisemään sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa yhteiskunnassa. Eurooppalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria leimaa vahvasti patriarkalisuus, jossa miehet hallitsevat ja heteronormatiivisuus, joka perustuu oletukseen miehen ja naisen ”luonnollisista rooleista”. Vaikka nämä ilmiöt ovat näkyviä ja arkipäiväisiä, historiallisessa väkivaltatutkimuksessa sukupuolittuneen väkivallan vivahteita on tutkittu vain vähän. (Lidman 2015, 18–19.) Perinteiset sukupuoliroolit ja stereotyyptit ovat vaikuttaneet siihen, miten väkivaltaa tulkitaan ja miten siihen suhtaudutaan. Usein naisia kuvataan heikommassa asemassa olevina ja miehiä voimakkaampina sekä väkivallan tekijöinä. Tämä asetelma ei kuitenkaan heijasta todellisuutta, sillä kuka vain voi olla sekä väkivallan uhri että sen tekijä. Sukupuolistereotyyppioiden purkaminen auttaa luomaan turvallisemman ja tasa-arvoisemman elinympäristön jokaiselle.

Parisuhdeväkivalta käsittää sisälleen myös seurusteluväkivallan, jota tarkastellaan tässä opinnäytetyössä. Parisuhdeväkivalta tarkoittaa väkivaltaa, joka kohdistuu nykyisen tai entisen kumppanin taholta. Seurusteluväkivalta on käsitteenä laaja, ja se viittaa fyysiseen, psyykkiseen, seksuaaliseen tai taloudelliseen väkivaltaan, joka tapahtuu romanttisessa tai intiimissä suhteessa. Seurusteluväkivalta voi ilmetä monin eri tavoin, ja se voi olla tunteiden, sanojen tai tekojen muodossa. Kuten muissakin väkivallan muodoissa, tekijä käyttää useita eri keinoja hallitakseen ja satuttaakseen. Konkreettisesti ajateltuna seurusteluväkivalta voi ilmetä kumppanin tekemisten rajoittamisena rakkauden nimissä tai painostamista toista seksuaalisiin tekoihin vedoten toisen rakkauteen (Kovanen 2019, 16.) Seurusteluväkivalta voi olla vaikea tunnistaa, koska se voi ilmetä monin eri tavoin ja kehittyä vähitellen. Se voi myös esiintyä kaikenlaisissa suhteissa, olivat ne sitten hetero- tai homosuhteita, nuorten tai aikuisten välisiä. Joissakin tapauksissa seurusteluväkivallasta voi tulla pysyvää, ja uhrin saattavat kokea vaikeuksia lähteä suhteesta.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan seurusteluväkivaltaa nuorten näkökulmasta. Kokematon nuori on alttiimpi hyväksikäytölle ja väkivallalle kuin nuori, joka on saanut kotoa hyvät tunnetaidot ja jolla on taustalla lämpimiä kohtaamisia perheessään (Kovanen 2019, 16). Nuorten tietoisuuden lisääminen on suorassa yhteydessä väkivallan ennaltaehkäisyyn, sillä väkivalta on yleensä ylisukupolvinen ongelma, ja nuoret ovat avainasemassa väkivallan kierteen katkaisemiseksi.

3.3 Osallisuuden vahvistaminen vapaaehtoistoiminnan kautta

Osallisuus on liittymistä (involvement), suhteissa olemista (relatedness), kuulumista (belonginess), yhteisyyttä (togetherness). Osallisuus on yhteensopivuutta (coherence) ja mukaan ottamista (inclusion). Se on osallistumista (participation) ja siihen liittyen vaikuttamista (representation) ja demokratiaa. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017.)

Jokainen kokee ja käsittää osallisuuden omassa elämässään eri tavoin. Osallisuus on ennen kaikkea tunne siitä, että kuuluu joukkoon ja voi vaikuttaa elämänsä kulkuun. Osallisuuden voi jakaa kolmeen osaan, joita ovat osallisuus omassa elämässä, osallisuus yhteisöissä ja vaikuttaminen prosesseissa ja osallisuus yhteisestä hyvästä. Osallisuutta voidaan määritellä inklusion ja eksklusion kautta. Inklusio on mukaan kuulumista ja eksklusio syrjäytyneisyyttä. Onnistunut osallisuus lisää turvallisuutta, luottamusta, hyvinvointia, minäpystyvyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Osallistuminen on aktiivisuutta, mukaan lähtemistä ja yksi tapa kokea osallisuutta. (THL 2024a.)

Osallistaminen tapahtuu toimintatavoilla, jotka vahvistavat ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omiin ja yhteisönsä asioihin. Osallistaminen kannustaa ja tukee ihmistä edistämään oman hyvänsä lisäksi yhteistä hyvää. (Ilonen 2014, 9.) Näemme osallistamisen tärkeänä, koska sen avulla ihmiset pääsevät paremmin vaikuttamaan omaan elämäänsä. Vaikuttamisella pyritään muuttamaan asioita tai pitämään ne ennallaan. Meillä jokaisella on oikeus vaikuttaa. Vaikutamme koko ajan ympäristöömme sekä tietoisesti että tiedostamatta ja siksi meillä on myös vastuu teoistamme. Nuorten osallistuminen kehittämiseen on erittäin arvokasta, koska heillä on ainutlaatuinen näkökulma ja energia tuoda esiin uusia ideoita ja ratkaisuja. On monia tapoja, joissa nuoret voivat osallistua kehittämiseen.

Nuorten ajatusten, toiveiden ja huolten kuunteleminen on tärkeää ja sen voi toteuttaa esimerkiksi kyselyiden, haastatteluiden tai avoimien ryhmäkeskusteluiden kautta. Nuorille tulisi antaa mahdollisuus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon, joka voi toteutua esimerkiksi nuorisovaltuustossa vaikuttamalla. Kehittämistä ja vaikuttamista tapahtuu arjessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa, eikä siihen aina tarvita erillisiä ryhmiä, tapahtumia tai tempauksia (Kalliomeri, Laimio & Tulensalo 2021, 215). Voimme todeta, että nuorten osallistuminen kehittämiseen ei ainoastaan tarjoa arvokasta panosta yhteiskunnalle, vaan edistää myös nuorten itsetuntemusta, itsevarmuutta ja vastuuntuntoa. Elämään voi löytää osallisuutta ja merkityksellisyyttä osallistumalla itselle tärkeän järjestön tai yhteisön toimintaan. Yhteisössä mukana olemisen antaa tilaisuuden vaikuttaa ja tarjoaa mahdollisuuden kokea kuuluvansa johonkin suurempaan. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen vahvistaa ihmisen osallisuutta ja tarjoaa

tilaisuuden oppia uusia taitoja, kehittää itseään ja vaikuttaa positiivisesti ympäröivään yhteiskuntaan. Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa, jota tehdään omasta tahdosta auttamaan ihmisiä ja yhteisöjä (Kansalaisareena.)

Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeen yhtenä tavoitteena oli saada nuoria mukaan vaikuttamaan ja rakentamaan turvallista yhteiskuntaa vapaaehtoistimijoina. Hankkeen alkaessa kehittäjänuoret toivoivat, että heidät otetaan tasavertaisina osallisiksi väkivallan vastaiseen työhön. (Mäki 2023.) Pääsimme mukaan NVV-hankkeen kehittäjänuoriksi ja koemme, että hanke edisti nuorten osallisuutta monin eri tavoin aktivoiden nuorten toimintaa. Meitä kehittäjänuoria osallistettiin suunnitteluun; saimme ilmaista mielipiteemme ja edotuksemme siitä, millä tavoin haluamme tuoda nuorille väkivallattomuuden sanomaa. NVV-hanke vahvisti onnistuneesti nuorten ääntä antamalla jokaiselle tilan, jossa ilmaista itseään ja jakaa kokemuksiaan. Kehittäjänuorten tapaamiset ja tapahtumat mahdollistivat nuorille uusia kokemuksia, uusiin ihmisiin tutustumista ja itsensä ylittämistä sekä haastamista turvallisessa ympäristössä. Kehittäjänuorten valtakunnallisessa Väkivallattomat-tapahtumassa pohdimme vapaaehtoistiminnan merkitystä meille nuorille (Ensi- ja turvakotien liitto 2023). Kaikki paikalla olleet kehittäjänuoret kokivat saaneensa toimia itselleen tärkeän asian eteen vapaaehtoistiminnan kautta.

Pääsimme toiminnallisen opinnäytetyömme kautta vahvistamaan kehittäjänuorten osallisuutta, joka oli NVV-hankkeen toiminnan keskiössä ja meille kehittämistyön tekijöinä ja vapaaehtoistimijoina erittäin tärkeää. Annoimme kehittäjänuorille mahdollisuuden osallistua informatiivisen esitteen suunnitteluun ja ideointiin. Kehittäjänuoret saivat vaikuttaa informatiivisen esitteen sisältöihin ja ulkonäköön. Nuorilla oli mielipiteitä ja tietoutta siitä, millaisia asioita olisi tärkeää painottaa esitteessä entistä enemmän ja millaista kieltä esitteessä käyttää. Me otimme talteen heidän arvokkaat ideansa ja teimme ne näkyväksi. Näin saimme aidosti osallistettua kehittäjänuoria. Nollapiste-tapahtumassa meidän toimipisteellämme oleva onnenpyörä oli nuorille mielekäs toiminnallinen tapa osallistaa heitä. Toiminnallinen osallistaminen tarjosi nuorille tilaisuuden ilmaista mielipiteitään, jakaa kokemuksiaan ja oppia uutta.

4 OPINNÄYTETYÖN KEHITTÄMISPROSESSI

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyöemme kehittämisen prosessin vaiheet. Kehittämistyö kattaa alleen paljon erilaisia variaatioita. Kehittäminen voi näyttäytyä yksittäisen työntekijän systemaattisena oman työnsä arviointina ja sen myötä alkavana omien työkäytäntöjen kohentamisena. Toisaalta kehittämistä voi olla myös työyksikön tai -organisaation oma sisäänrakennettu tapa toimia. Kehittäminen ja tutkimus kulkevat käsi kädessä. (Kananoja 2012.) Kehittämisessä on kyse olemassa olevien käytäntöjen parantamisesta tai kokonaan uuden luomisesta. Kehittäminen keskittyy usein käytännön ongelmien ratkaisemiseen (KUVIO 2). Tutkimuksessa on kyse uuden tiedon luomisesta ja olemassa olevan tiedon syventämisestä.

KUVIO 2. Kehittämisen prosessin vaiheet

4.1 PDCA-mallin mukainen kehittämisprojekti

Informatiivinen esitteemme kehitettiin PDCA-mallin mukaisena kehittämisprojektina. Fyysikko Andrew Walter Shewhart halusi parantaa prosessien tuottavuutta 1930-luvulla ja kehitti kehän prosessien laadunparantamiseen. Hänen oppilaansa William Edwards Deming tarkensi teoriaa, minkä vuoksi laa-

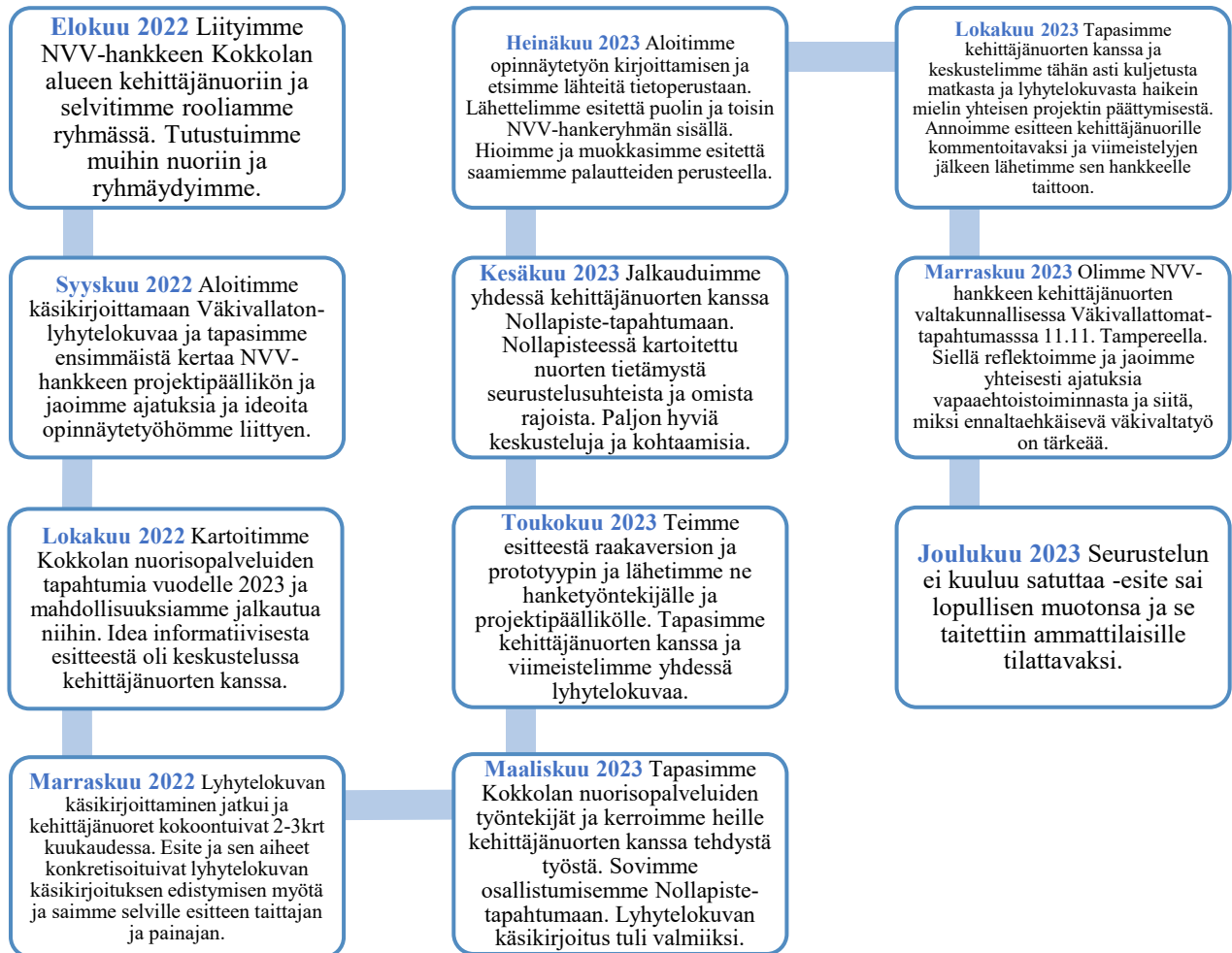
dunparantamisen kehää eli PDCA-mallia kutsutaan myös nimellä Demingin ympyrä. PDCA tulee sanoista plan (suunnittele), do (tee), check (tarkista) ja act (toteuta korjaukset). PDCA-malli on kehittämisen kehä, jossa on neljä vaihetta. (Ionos 2023.)

Kehittäminen alkaa suunnitteluvaiheella, jossa tunnistetaan ongelma, analysoidaan sitä, asetetaan tavoitteet ja suunnitellaan toimintatapoja. Suunnittelun jälkeen koittaa toteutusvaihe. Toteutusvaiheessa suunnitelmat pannaan käytäntöön ja kokeillaan erilaisin menetelmin, mutta pienin askelin ratkaisuja ongelmaan. Kolmannessa vaiheessa eli tarkistusvaiheessa saatuja tuloksia verrataan asetettuihin tavoitteisiin ja tarkastellaan kriittisesti sitä, mikä toteutusvaiheessa toimi ja mikä ei mennyt odotetulla tavalla. PDCA-kehittämismenetelmän viimeisessä vaiheessa eli toimintavaiheessa päästään suunnitelma lopulta personoimaan ja toteuttamaan. Toteutusvaiheessa asioita testattiin pienessä mittakaavassa, kun taas toimintavaiheessa suunnitelma kattaa kokonaiskuvan. PDCA-mallia voi soveltaa ja käyttää uudelleen ja uudelleen jatkuvaan parantamiseen. (Ionos 2023.)

PDCA-mallin ensimmäinen vaihe eli suunnitteluvaihe alkoi, kun tunnistimme tarpeen vahvistaa nuorten tietoutta lähisuhdeväkivallasta. Saimme idean informatiivisesta esitteestä ja ryhdyimme ideoimaan sen sisältöjä. Aloitimme tutkimussuunnitelman laatimisen. Tutustuimme Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeen toimintaan. Toinen vaihe eli toteutusvaihe piti sisällään informatiivisen esitteen tietoperustan kokoamista, suunnittelua ja työstämistä. Toteutusvaiheessa otimme kehittäjänuoret mukaan kommentoimaan informatiivisen esitteen sisältöjä, kuulimme heidän mielipiteitään ja muokkasimme esitettä. Toteutusvaiheen lopputuloksena syntyi Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite, joka on konkreettinen tuotos pitkästä kehittämisprosessista (KUVIO 3).

Kolmas vaihe eli tarkistusvaihe tapahtui meidän tapauksessamme lukuisissa sähköpostiketjuissa meidän, NVV-hankkeen hankepäällikön ja Väkevän hanketyöntekijän kesken. NVV-hankepäällikkö vei meidän esitteemme prototyypin hanketyöryhmään, jossa se keräsi kommentteja ja korjausehdotuksia. Tapasimme myös Teams-yhteydellä hankepäällikön ja Väkevän hanketyöntekijän ja teimme tarvittavia muutoksia esitteeseen. Kehittäjänuoret lopulta myös tarkistivat esitteen viimeisen version ennen kuin se lähetettiin painatukseen. Kehittäjänuoret antoivat hyvää suullista palautetta, eikä heiltä enää tullut korjausehdotuksia esitteeseen. Neljäs vaihe eli toimintavaihe kehittämisprojektissamme oli konkreettisesti se, että Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite lähetettiin lopulliseen painatukseen ja taittoon joulukuussa 2023. NVV-hanke hankki graafisen taittajan kuvittamaan esitettä, jotta se vetoaisi nuoriin en-

tistä paremmin. Helmikuussa 2024 Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite on konkreettisesti esillä Väkevän yksikössä ja jaettavissa asiakkaille. Esitettä voi tilata ympäri maan ja siihen saa muokata oman hyvinvointialueen yhteystiedot, johon asiakas voi ottaa yhteyttä tukea tarvittaessa.

KUVIO 3. Kuvio koko kehittämisprosessista

4.2 Kehittämisprosessi pilkottuna

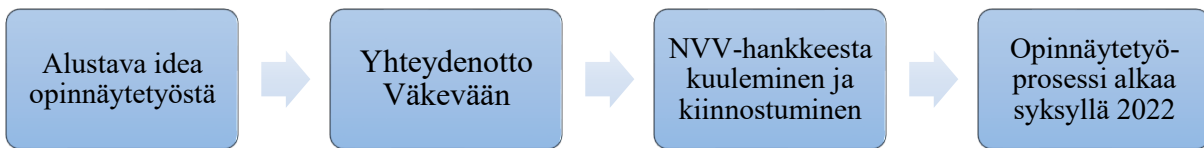
Toisena opiskeluvuotemme olimme sosiaalialan työharjoitteluiden kautta huomanneet työkentällä tarpeen tuoda nuorille enemmän tietoa seurusteluväkivallasta ja väkivallasta ylipäänsä. Olemme törmänneet esimerkiksi sellaisiin tilanteisiin, jossa nuorella on epäselvää, mitä suostumuksen antaminen on ja voiko se muuttua (voiko nuori vielä sanoa ”ei”, vaikka vaatteet olisivat jo riisuttu ja toinen odottaa häneltä jotain...). Tämän esimerkin pohjalta on perusteltua tarkastella seurusteluväkivaltaa käsitteenä, avata sitä ja yrittää ennaltaehkäistä väkivaltaa hyvinvoinnin riskitekijänä. Juttelimme Väkevän

hanketyöntekijän kanssa kokemuksistamme nuorten kanssa ja saimme kuulla, että tammikuussa 2022 alkaisi Nuoret väkivaltaa vastaan -hanke, johon voisimme potentiaalisesti tehdä opinnäytetyön (KU-VIO 4). Kiinnostuksemme heräsi välittömästi ja otimme yhdessä hanketyöntekijän kanssa yhteyttä NVV-hankkeen projektipäällikköön syyskuussa 2022.

Meille kerrottiin, että hankkeen pääpaino on nuorten osallisuudessa, turvallisuuden lisäämisessä ja ajatuksessa kehittää yhdessä nuorten kanssa nuorille (Ensi- ja turvakotien liitto 2022). Saimme kuulla, että Kokkolan alueelle aloitettiin kokoamaan kehittäjänuoriryhmää. Emme aluksi olleet kiinnostuneita osallistumaan kehittäjänuoriryhmään, mutta jätimme ajatuksen hautumaan. Kehittäjänuoriryhmän toiminta alkoi elokuussa 2022, ja osallistuimme toiseen ryhmän tapaamiseen aluksi ajatuksella, että osallistumme kerran ryhmään katsoaksemme, miten kehittäjänuoret aikovat levittää tietoa lähisuhdeväkivallasta ja voisimmeko jotenkin auttaa heitä saavuttamaan tavoitteensa. Kehittäjänuoret olivat ehtineet tavata jo kerran ennen kuin liityimme mukaan.

Ensimmäisellä osallistumisella kehittäjänuoriryhmään kerroimme, että teemme opinnäytetyötä liittyen nuoriin ja seurusteluväkivaltaan. Olimme kehittäjänuoriryhmässä avoimia siitä, että olemme kehittäjänuoriryhmässä mukana opinnäytetyöprosessia varten, mutta haluamme myös toimia vapaaehtoistoina tärkeän asian puolesta. Nuoret olivat koko ajan tietoisia meidän asemastamme ryhmässä, ja he tiesivät, että informatiivinen esite tulee olemaan opinnäytetyömme lopullinen tuotos. Lupasimme kehittäjänuorille jo ensimmäisellä tapaamisella, että pidämme heidät anonyymeinä opinnäytetyöraportissa. Kehittäjänuoret ottivat meidät osaksi ryhmää heti todella hyvin, vaikka tulimmekin ryhmään hiekan eri näkökulmalla.

Kehittäjänuoria oli meidän lisäksi viisi ja ikähaarukka oli 15–29-vuotta. Kehittäjänuoret kokoontuivat Väkevän tiloissa ja mukana tapaamisilla oli hanketyöntekijä Väkevästä. Kaikki ryhmän jäsenet saivat jakaa itsestään ja omista kokemuksistaan sen verran, mikä itsestä tuntui hyvältä. Väkevän hanketyöntekijä kirjasi nuorten ideoita ylös ja toimi tapaamisten vetäjänä. Hanketyöntekijä myös ohjasi keskustelua tarvittaessa, toi tietoa nuorille väkivallan eri ilmenemismuodoista sekä otti kantaa keskusteluun. Kehittäjänuoret olivat päättäneet ensimmäisellä tapaamiskerralla, että haluavat tehdä lyhytelokuvan, ja pohdimme yhteisesti, mikä voisi olla meidän roolimme tässä yhtälössä. Päätimme, että toiminnallisen opinnäytetyömme tuloksena syntyy informatiivinen esite, joka kulkee käsi kädessä kehittäjänuorten tekemän lyhytelokuvan kanssa sen teemoja tukien. Opinnäytetyön aihe kehittyi yhdessä Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeen tarpeista ja meidän mielenkiinnostamme nuorten seurusteluväkivallan ehkäisemistä kohtaan.

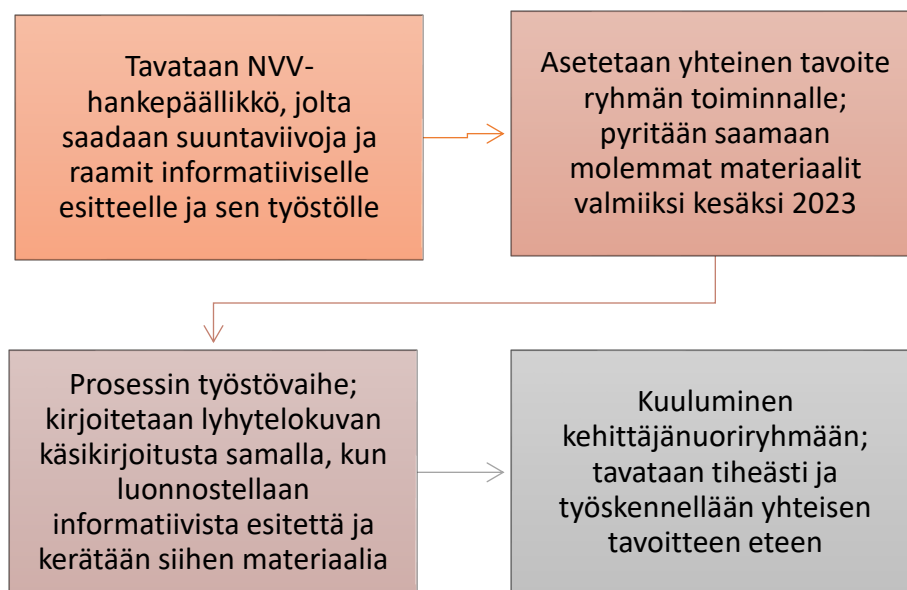

KUVIO 4. Kehittämisen prosessin alkuvaihe

Tapasimme kehittäjänuorten kanssa 1–2 kertaa kuukaudessa elokuusta 2022 aina huhtikuuhun 2023 asti. Lyhytelokuvan käsikirjoitus alkoi pikkuhiljaa muodostua. Kehittäjänuoret halusivat nostaa lyhytelokuvan tärkeiksi aiheiksi seksuaalisen, taloudellisen, henkisen ja fyysisen väkivallan. Nuoret kertoivat, että heille taloudellinen väkivalta ei ole tuttu käsite. Saimme siitä hyvää keskustelua aikaan, ja Väkevän hanketyöntekijä osasi selittää nuorille, miten taloudellinen väkivalta voi ilmetä. Mietimme, pitäisikö myös digitaalista väkivaltaa käsitellä lyhytelokuvassa, mutta nuoret kokivat, että siitä puhutaan kouluissa muutenkin paljon. Aloimme myös enemmän ideoita informatiivista esitettä lyhytelokuvan ohien ja hahmotella aikataulua lyhytelokuvan ja esitteen valmistumiselle. Tähtäsimme alustavasti siihen, että lyhytelokuva ja esite olisivat täysin valmiit keuhällä 2023, mutta huomasimme pian tämän olevan liian kunnianhimoinen tavoite.

Tapasimme NVV-hankkeen hankepäällikön yhteisen lounaan merkeissä syyskuussa 2022, jolloin puhuimme esitteestä ja siitä, mitä meiltä toivotaan hankkeen suunnalta (KUVIO 5). Hankepäällikkö toi meille esiin, että toivoo esitteen käsittelevän väkivallan eri muotoja toiveikkuuden kautta. Näimme kaikki tärkeänä, että informatiivisesta esitteestä tulee asiallinen ja faktatietoon perustuva, mutta samalla toiveikkuutta luova ja helppolukuinen. Hankepäällikkö myös esitti meille idean siitä, että käsittelemme esitteessä myös enemmän väkivallan muotoja kuin lyhytelokuvassa tulisi olemaan, ja lupasimme tarttua haasteeseen. Hankepäällikkö toi meille näkökulmaa esiin siitä, että kattava esite tulisi olemaan pitkäikäisempi, koska sitä voi käyttää yksistäänkin. Tapaaminen hankepäällikön kanssa oli meille arvokas ja tärkeä kokemus, sillä se antoi meille paljon uusia ideoita ja näkökulmia siitä, miten voisimme tehdä opinnäytetyön tuotoksena esitteen, jossa edelleen kuuluu nuorten ääni, ilman, että se noudattaa täydellisesti lyhytelokuvan teemoja.

Jatkoimme kehittäjänuorten kanssa lyhytelokuvan käsikirjoittamista sillä ajatuksella, että saamme yhteisestä keskustelusta nuorten kanssa itsellemme paljon irti esitettä varten. Opinnäytetyömme tuotos ei ole lyhytelokuva, vaikka siitä on prosessikuviassa ja prosessin kuvauksessa kerrottu, vaan se on ollut meille väylä päästä nuorten kanssa vuoropuheluun. Lyhytelokuvan tekeminen on tuonut kehittäjänuoret ja meidät yhteen lukuisia kertoja, ja siinäkin kieltämättä näkyy meidän kädenjälkemme alusta loppuun. Lyhytelokuvan käsikirjoitus saatiin valmiiksi maaliskuussa 2023, ja siitä alkoi intensiivinen esitteen työstö.

KUVIO 5. Kehittämisprosessin työstövaihe

4.3 Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitteen työstö ja prototyypit

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite, jonka tarkoituksena on tuoda nuorille tietoa turvallisesta seurustelusta ja seurusteluväkivallasta. Aloimme työstämään informatiivista esitettä työnimellä Väkivallaton, mutta ”Seurustelun ei kuulu satuttaa” jäi lopulta sen lopulliseksi nimeksi NVV-hankepäällikön toimesta. Aloitimme esitteen aktiivisen työstämisen keväällä 2023 ja saimme lopullisen version käsiimme joulukuussa 2023. Esite kävi monta kertaa kommenttikierroksella NVV-hanketyöryhmässä sekä Väkevässä väkivaltatyön ammattilaisten kesken. Alun perin esitteen piti käsitellä vain neljä teemaa väkivallasta, mutta keskustelu NVV-hankepäällikön kanssa sai meidät yhteiseen ajatukseen siitä, että esite tulee olemaan odotettua kattavampi kokonaisuus, jotta se on mahdollisimman pitkäikäinen.

Tapasimme Väkevän hanketyöntekijää toukokuussa 2023. Kävimme tapaamisella läpi, mitä meiltä odotettiin esitteen suhteen ja kuinka pitkä se saisi olla. Väkevän hanketyöntekijä antoi meille hyvän viitekehyksen esitteelle, ja aloimme työstämään ensimmäistä virallista prototyypiversiota esitteestä. Ensimmäinen prototyyppi informatiivisesta esitteestä oli viisisivuinen ja täynnä asiatekstiä. Ajattelimme, ettei haittaa, vaikka prototyypissämme olisi ”liikaa tekstiä”, koska sitä on helppo karsia myöhemmin pois. Saimme NVV-hankepäälliköltä ja Väkevän hanketyöntekijältä kommentteja siitä, että tekstiä tulisi tiivistää ja lyhentää, mutta toisaalta kehuja esimerkkilaaatikoiden sisällöstä. Esimerkkilaaatikot väkivallan eri muodoista koettiin hyväksi, sillä ne tuovat väkivallan ilmenemismuotoja konkreettisemmaksi ja niiden kautta aihetta on helpompi havainnollistaa nuorille. Halusimme tuoda informatiiviseen esitteeseen monia erilaisia esimerkkejä väkivallan ilmenemisestä.

Halusimme tehdä kattavan informatiivisen esitteen, joka olisi pätevä monen vuoden päästäkin, ja se rajoitti meitä siinä mielessä, että emme laittaneet väkivallan muotojen esimerkkilaaatikoihin ”nykyajan trendejä”, kuten digitaalisessa väkivallassa toisen lähestyminen Mobilepay-sovelluksen kautta siirtämällä uhrille pari senttiä rahaa ja laittamalla siirron oheen viestin saajalle. Kyseistä ominaisuutta on väärinkäytetty ja useita ahdisteltu tai vainottu sovelluksen kautta. Yleisesti toisen estäminen sosiaalisen median alustoilla on helppoa, mutta Mobilepay-sovelluksessa se ei ennen vuotta 2024 ole ollut mahdollista. Onneksi asiaan tuli muutos hiljattain ja nyt mahdolliset häirintätapaukset voidaan minimoida estä-toiminnolla.

Kesäkuussa 2023 prototyypin lähetettiin NVV-hankepäällikön toimesta kommenttikierrokselle NVV-hanketyöryhmään ja viestinnän osastolle, jotta informatiivisesta esitteestä saataisiin tehtyä mahdollisimman pitkäikäinen. Saimme prototyypin vielä muokattavaksi kommenttien ja kehittämissideoiden kera. Kysyimme, tarvitseeko esitteeseen merkitä lähdeviitteitä, mutta hankepäällikkö koki, että ei tarvitse. Käytimme esitteen teossa paljon Väkevystä löytynyttä materiaalia ja hyödynsimme Ensi- ja turvakotien liiton, THL:n ja Nettiturvakodin verkkosivuja. Pääasiassa käytimme Nettiturvakoti-sivustoa, joka on Ensi- ja turvakotien liiton hallinnoima.

Saimme tehtyä informatiivisesta esitteestä prototyypin, jonka kanssa halusimme jalkautua Nollapiste-tapahtumaan (KUVA 1&2). Nollapistettä varten muokkasimme esitteeseen värikkään taustan, jotta se vetoaisi nuoriin paremmin. Edelliset prototyypiversiomme olivat pelkistettyjä Word-tiedostoja, jotta ne olisivat helppolukuisia ja niihin olisi helppo kommentoida ja tehdä muutoksia. Nollapisteestä emme valitettavasti saaneet aineistoa esitettä varten, mutta jalkautuminen yhdessä muiden kehittäjänuorten kanssa ja kohtaamiset toimipisteellämme käyneiden nuorten kanssa toivat meille sitä varmuutta, että olemme oikealla asialla.

VÄKIVALLATON

Mitä on väkivalta?

Väkivalta on sellaista käyttäytymistä, joka pelottaa, loukkaa ja vahingoittaa. Väkivalta on ihmisoikeusrikkomus ja sen tarkoituksena on usein kontrolloida ja hallita uhria. Väkivalta voi olla hyvin näkyvää (mustelmat), tai sitten se voi olla hyvin hienovaraista tai sanavalintoihin piiloutuvaa (kuten haukkumista, alistamista, halventamista). Kuka tahansa voi joutua lähisuhdeväkivallan uhriksi iästä ja sukupuolesta riippumatta.

Seurusteluväkivalta

Nuorille (13-18-vuotiaille) tulee ajankohtaisemmaksi seurustelusuhdetta ja aletaan etsimään omia rajoja. Omien rajojen tunnistaminen ja niiden asettaminen on tärkeää oman hyvinvoinnin ja onnellisuuden kannalta. Henkilökohtaisten rajojen määrittäminen voi kuitenkin olla haastavaa, sillä usein voidaan pelätä muiden ihmisten (kuten seurustelukumppanin) pettävän.

Seurusteluväkivalta käsittää sisälleen monta väkivallan eri muotoa ja tekijä saattaa käyttää rinnakkain useita erilaisia keinoja hallitakseen ja satuttaakseen. Rajoittaako poika- tai tyttöystäväsi kaveriesi näkemistä? Määräilekö hän pukeutumistasi ja sitä, mitä saat tehdä? Yrittääkö hän rajoittaa tekemisiäsi ja syyttää sinua aiheettomasti esim. pettämisestä? Nämä saattavat olla merkkejä siitä, että koet seurusteluväkivaltaa.

Jokaisella meistä on oikeus elää turvassa, ja apua on aina saatavilla, vaikka sen hakeminen saattaakin tuntua vaikealta. Väkivallalle ei ikinä ole oikeutusta, ja sinulla on oikeus koskemattomuuteen. Sinulla ei ole mitään hävettävää; väkivalta ei ole ikinä sinun syyä ja ansaitset tulla kohdatuksi juuri sellaisena, kun olet. **Seurustelun kuuluu olla ihanaa.**

Mitä on seksuaaliväkivalta?

- lähentelyä, koskettelua
- toisen painostamista seksuaalisiin tekoihin
- toisen hyväksikäyttö tilanteessa, jossa ei voi antaa suostumusta esimerkiksi vahvan humalatilän tai nukkumisen takia
- toisen kuvaaminen ilman suostumusta tai salaa
- nudejen (eli alastonkuvien) kiristämistä/lähtämistä ilman lupaa
- seksuaalista ahdistelua, esimerkiksi seksuaalissävyyteen vihjailu

Esimerkkitalanne: Alekski ja Laura eroavat. Aleksilla on puhelimessaan Lauralta saatuja intiimeitä kuvia, nudeja, jotka olivat tarkoitettu vain Aleksille. Eron jälkeen Alekski jakaa Lauran nudeja eteenpäin ilman lupaa hänen kaveripiiriinsä Whatsapp-ryhmään ja Snapchat-ryhmään. Tässä tapauksessa Alekski syyllistyy **kostopornon** levittämiseen. Kostoporno on yksi seksuaaliväkivallan muodoista.

KUVA 1. Esitteen prototyypin Nollapiste-tapahtumaan.

Fyysinen väkivalta voi olla helposti havaittavissa, jos uhrin jää jälkiä näkyviä fyysisiä vammoja kuten mustelmia, ruhjeita tai murtumia. Fyysinen väkivalta ei kuitenkaan aina jätä jälkiä tai jäljet saattavat kadota nopeasti. On tärkeä muistaa, että pahoinpitely on aina väkivaltaa, vaikka siitä ei jäisi näkyviä jälkiä.

Esimerkkitilanne: Alekski ja Laura ovat kaupassa ostoksilla, ja heillä on yhteinen ostoskori täynnä herkuja. Kassalle mennessä Alekski kysyy Lauralta, maksetaanko ostokset puoliksi. Laura vastaa "oikea herrasmies tarjoaa naiselle aina" ja olettaa Aleksin maksavan ostokset. Alekski ei uskalla sanoa Lauralle vastaan, ettei aiheuta riitaa, joka pilaisi illan suunnitelmat. Laura siis painostaa Aleksia tässä tilanteessa maksamaan ja syyllistyy (tietämättään) taloudelliseen väkivaltaan.

Fyysistä väkivaltaa on esimerkiksi

- töniminen
- tukistaminen
- läpsiminen
- kuristaminen
- lyöminen
- potkiminen

Taloudellista väkivaltaa on esimerkiksi

- kumppanin rahankäytön kontrollointi
- jatkuva rahojen lainaaminen toiselle
- toissä käymisen estämistä
- taloudellisen päätäntävällän rajoittamista
- toisen omaisuuden tai rahan luvaton käyttö

Henkistä väkivaltaa on esimerkiksi

- nimittely
- nolaaminen
- haukkuminen
- väkivallalla uhkaaminen
- ulkonäön kontrollointi
- kavereiden ja perheen näkemisen rajoittaminen
- puhelimen tarkistaminen ilman lupaa
- koulukiusaaminen

Esimerkkitilanne: Alekski ja Laura seurustelevat. Alekski päättää selailla Lauran puhelinta läpi salaa tämän ollessa suihkussa. Alekski katsoo, keihin Laura on ollut yhteyksissä. Myöhemmin samana iltana Alekski kysyy Lauralta: "Kuka Juuso sulle snäppäilee?" Laura kertoo Aleksille, että Juuso on hänen luokkakaverinsa ja he snäppäilevät harvoin. Alekski on vaisu ja pitää loppuillan mykkäkoulua Lauralle. Aleksin käytös on henkistä väkivaltaa ja merkki siitä, ettei hän luota Lauraan.

Lopuksi,

Väkivalta on monimuotoista ja sitä voi olla hankalaa tunnistaa. Seurusteluväkivallan lisäksi on olemassa myös uskonnollista ja digitaalista väkivaltaa. Omien rajojen luominen ja asettaminen voi ennaltaehkäistä esimerkiksi huonoja seurustelukokemuksia ja hyväksikäyttöä. Nuoruudesta kuuluisi pystyä nauttima ilman huolta ja pelkoa väkivallasta. Joskus saattaa itse huomaamattaan syyllistyä käyttämään väkivaltaa vaikeissa tilanteissa, mutta siihenkin on saatavilla apua. Kaikki ansaitsevat apua, niin väkivallan kokijat, että tekijät. Kerro rohkeasti kokemuksistasi turvalliselle aikuiselle, niin voitte yhdessä etsiä ratkaisuja tilanteeseen.

Mistä hakea apua valtakunnallisella tasolla

- Nettiturvakoti on kattava materiaalipankki, josta löytää apua lähisuuhdeväkivaltaan sekä tietoa. Sivustolla myös **Apua väkivaltaan-chat** sekä **Lasten ja nuorten chat**.
- Nollalinja on ilmainen, tukea tarjoava 24/7 auki oleva auttava puhelin. Puh. 080 005 005.
- Nuorten Exit tarjoaa tukea ja tietoa. Ota yhteyttä instassa @nuortenexit tai sähköpostilla

Mistä hakea apua Keski-Pohjanmaan alueella

- Seri-tukikeskus auttaa yli 16-vuotiaita seksuaaliväkivallan uhreja. Puh. +358 6 826 4344
- Väkevä tarjoaa apua lähisuuhdeväkivaltaa kokeneille sekä tekijöille. Puh. 044 7517685.

Jos olet akuutissa hädässä, soita 112.

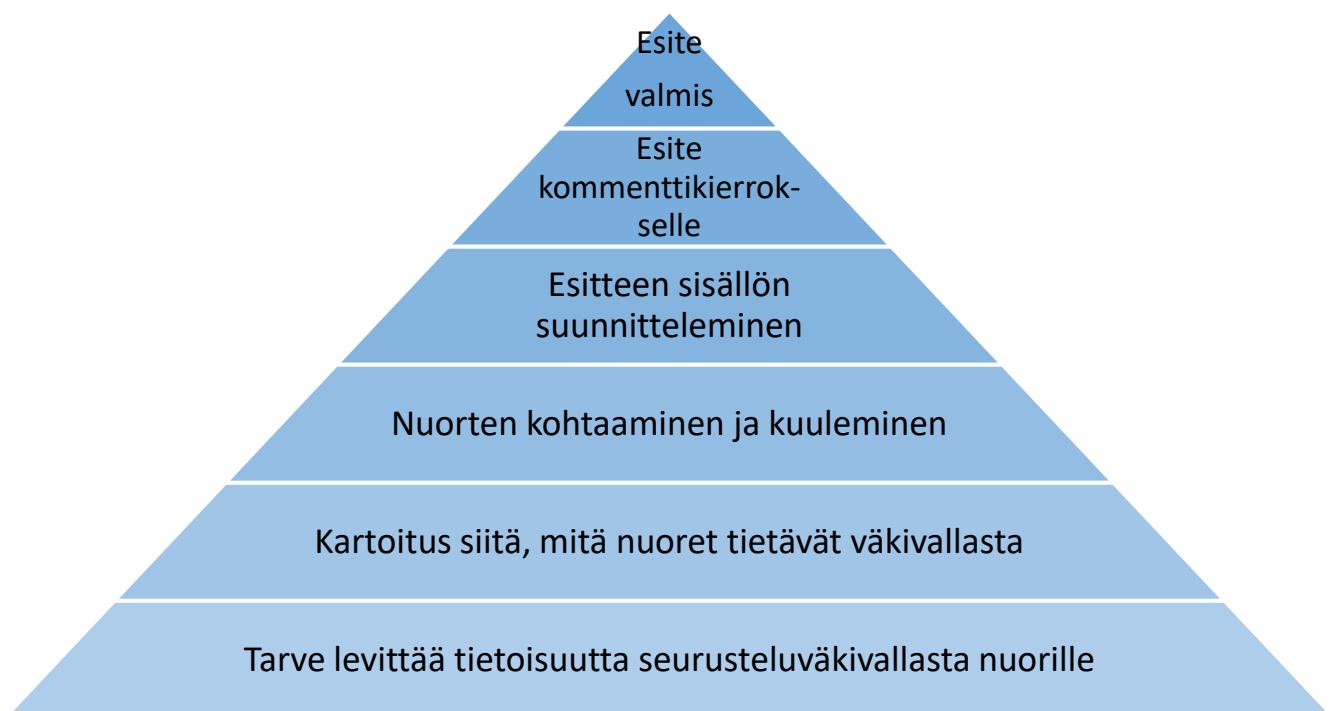
KUVA 2. Esitteen prototyyppi Nollapiste-tapahtumaan.

Nollapiste-tapahtuman jälkeen syksyllä 2023 tapasimme NVV-hankepäällikköä yhdessä Väkevän hankeytöntekijän kanssa. Katsoimme esitettä läpi ja puhuimme sen esimerkkiläatikoista ja tekstin asiapi-toisuudesta. Yksi esitteen teon haasteista oli ehdottomasti se, miten saada esitteestä aidosti nuoria pu-hutteleva, mutta toisaalta asiapi-toinen teksti, joka kuitenkin vetoaisi nuoriin. Päädyimme useasti muok-kaamaan tekstin tyyliä enemmän puhekielisemmäksi ja vältimme esimerkkitapahtumissa ja nuorille suunnatuissa kysymyksissä käyttämästä kirjakieltä. Puhuimme usein hankepäällikön kanssa siitä, että esitteessä olisi hyvä olla mahdollisimman paljon kosketuspintaa nuorille.

Lisäsimme nuorille ajankohtaisia termejä tekstiin, kuten esimerkiksi sana "nude". "Nude" on englan-nin kielen sana ja on lyhenne sanoista "nude photos". Suomessa sana "nude" on puhekielinen ilmaus alastonkuvasta. Halusimme kuitenkin välttää esitettä työstäessämme slangin käyttöä, sillä slangisa-nasto ei välttämättä avaudu lukijalle parin vuoden päästä, jos kyseiset slangisanat eivät ole silloin enää käytössä. Slangi on tietyn pienryhmän puhetapa, "sosiaalinen murre", joka poikkeaa yleiskielestä tyy-liltään ja sanastoltaan (Tieteen termipankki 2014). Slangi voi sisältää uusia sanoja, lyhenteitä, murresa-

noja, väännöksiä tai merkityksiä, jotka eivät välttämättä ole yleiskieltä tai standardikieltä. Nuorten keskuudessa slangilla on erityisen vahva rooli, ja se voi muuttua nopeasti ajan myötä. Toinen huomautus, minkä esitteen prototyyppi sai, liittyi esitteen esimerkkitapauksissa esiintyvään kuvitteelliseen pariskuntaan. Olimme käyttäneet kaikissa esimerkkitapauksissa Aleksia ja Lauraa, mutta NVV-hankepäällikkö toi meille näkökulmaa esiin siitä, että esitteen tulisi olla mahdollisimman samaistuttava suurelle osaa nuoria. On olemassa erilaisia seurustelusuhteita riippumatta sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Lopullisen esitteen esimerkkitapauksissa on esitettyä muunsukupuolinen pariskunta, tyttö- ja poikapariskunta sekä heteropariskunta.

Marraskuussa 2023 saimme lopulta työstettyä esitteestä sellaisen prototyypin, joka miellytti kaikkia osapuolia (KUVIO 6). Lopulliseen versioon tuli meidän nimemme esitteen tekijöinä, mikä oli meille iso ja arvokas asia. Esite kävi graafisella suunnittelijalla, joka loi esitteeseen värikkään kuvituksen. Saimme vielä kommentoida esitteen ilmettä ja värimaailmaa, ja me todella pidimme graafisen suunnittelijan kädenjäljestä. NVV-hankepäällikön toiveesta esitteen Mistä hakea apua -kohtaan lisättiin uusi, vasta lanseerattu nuorille tarkoitettu nettisivu OnksOK.

KUVIO 6. Kehittämisprojekti pyramidikuviona

Kehittämisen prosessin tuloksena valmistui informatiivinen esite, joka vastaa Ensi- ja turvakotien liiton Nuoret väkivaltaa vastaan -hankkeen tarpeisiin (KUVAT 3&4). Informatiivinen esite tulee vahvistamaan nuorten tietoisuutta väkivallasta ja tukee heitä toimimaan turvallisesti seurustelu- ja kaverisuhteissa. Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite suunnattiin alun perin yläkouluikäisille nuorille, mutta prosessin edetessä ja informatiivisen esitteen valmistuessa havaitsimme, että esite sopii lähes kaikenikäisille nuorille yläkouluikäisestä aina varhaisaikaisuuteen saakka. On mahtava näin jälkikäteen huomata, että esitteestä tuli kattavampi ja pitkäikäisempi kuin aikaisemmin ajattelimme.

Mitä on väkivalta?

Väkivalta pelottaa, loukkaa ja vahingoittaa. Väkivalta on ihmisölkeusrikkomus ja sen tarkoituksena on usein kontrolloida ja hallita väkivallan kokijaa. Väkivalta voi aiheuttaa näkyviä vammoja, kuten mustelmia, tai olla hyvin hienovaraista tai sanavalintoihin piiloutuvaa (kuten haukkumista, alistamista, halventamista). Kuka tahansa voi kokea lähisuhteistä väkivaltaa iästään sukupuolesta riippumatta. On hyvä muistaa, että fyysinen ja seksuaalinen väkivalta ovat aina rikoksia.

ihana seurustelu

Mitä on seksuaaliväkivalta?

Seksuaalisia tekoja ilman suostumusta, kuten:

- lähentelyä, koskettelua
- toisen painostamista seksuaalisiin tekoihin
- toisen hyväksikäyttöä tilanteissa, jossa ei voi antaa suostumusta esimerkiksi vahvan humalatilan tai nukkumisen takia
- toisen kuvaaminen ilman suostumusta tai salaa
- nudejen eli alastonkuvien kiristämistä/ lähettämistä ilman lupaa
- ei-toivotut dickpicit
- seksuaalilta sähdistelua, esimerkiksi seksuaalisävytteinen vihtailu
- kumppanin intiimien kuvien jakaminen eteenpäin

Esimerkkitilanne: Joo ja Valo eroavat. Jooalla on puhelimessa Valolta saatuja intiimejä kuvia, nudeja, jotka oli tarkoitettu vain Jooalle. Eron jälkeen Joo jakaa Valon nudeja eteenpäin ilman lupaa kaveriensa snäppiryhmään. Tästä tapauksesta Jooa syyllistyy kostopornon levittämiseen. Kostoporno ei ole ok ja on yksi seksuaaliväkivallan muoto.

Kyllä! 2

Mitä on taloudellinen väkivalta?

Kumppanin rahojen hallintaa ja luvaton käyttöä, kuten:

- kumppanin rahankäytön rajoittaminen ja kontrollointi
- jatkuva rahan lainaaminen
- rahan varastaminen

Esimerkkitilanne: Aleksis ja Laura ovat kaupassa ja heillä on kori täynnä herkuja. Kassalla Aleksis kysyy Lauralta, maksetaanko puoleksi. Laura vastaa, että oikea herrasmies tarjoaa naiselle aina. Aleksis on maksanut pariskunnan ostokset jo useasti tiluista rahatilanteestaan huolimatta. Aleksis ei uskalla sanoa Lauralle vastaan, ettei aiheuta riitaa. Laura painostaa Aleksia tässä tilanteessa maksamaan ja syyllistyy (tietämättään) taloudelliseen väkivaltaan.

Mitä on digitaalinen väkivalta?

Väkivaltaa, jossa hyödynnetään esim. puhelinta tai somea, kuten:

- digitaalinen seuraaminen, kontrollointi ja vahtiminen (Snapchatissa sijainnin käyttäminen, milloin toinen on paikalla WhatsAppissa jne.)
- tahdonvastaista kontaktiin hakeutumista
- loukkaavaa tai uhkaavaa viestittelyä
- luottamuksellisen tiedon tai kumppanin intiimien kuvien jakaminen eteenpäin (luottamuksellisesta" keskustelusta)
- viesteillä pommittaminen

Esimerkkitilanne: Pinjo on hengailemassa kavereidensa kanssa. Veera stalkkaa Pinjoa sijainti snäppikavereita ja pommittaa tätä syyllistäväillä viesteillä: "Milloin tuut kotiin, sun kaverit vie sut pahalle talle", "mul on ikävä sua"... Pinjo kokee viestittelyn ohdistavana. Hän miettii, onkohan Veera oikeassa kavereiden suhteiden, vaikka Pinjo on tuntenut kaverit kauemmin kuin Veeran.

Mitä on henkinen väkivalta?

Sellainen käytös, joka heikentää henkistä hyvinvointia, kuten:

- nimittely
- "Gaslighting", eli manipuloiva käytös, jossa tekijä pyrkii horjuttamaan toisen ihmisen todellisuudentajua saamalla hänet epäilemään omia kokemuksiaan
- nolaaminen
- häikäilyminen
- väkivallalla uhkaaminen
- ulkonäön kontrollointi ja ikävä kommentointi
- kavereiden ja perheen näkemisen rajoittaminen
- puhelimen tsekkaus ilman lupaa
- koulukiusaaminen

Esimerkkitilanne: Elmeri ja Veeti seurustelevat. Elmeri aikoo selailta Veetin puhelinta salaa tämän ollessa sulhihussa. Myöhemmin samana iltana Elmeri kysyy Veetilä: "Kuka Juuso sulle snäppäsi? Onks teij joku suhde?" Veeti on syytetyistä vihainen. Hän sanoo Elmerille, että Juuso on vaan luokkakaveri ja he snäppäilevät harvoin. Elmeri on väsyä ja pitää loppuillan mykkäkoulu Veetille. Elmerin käytös on henkistä väkivaltaa.

Jokaisella meistä on oikeus elää turvassa, arvostettuna ja ilman väkivaltaa. Apua on saatavilla, vaikka sen hakeminen saattaa tuntua vaikealta. Väkivaltaa ei koskaan tarvitse hyväksyä. Jos olet kokenut väkivaltaa, niin muista, että väkivalta ei ole sinun syyksi ja ansaitset tulla kohdatuksi juuri sellaisena kuin olet. Joskus saattaa itse syyllistyä käyttämään väkivaltaa vaikeissa tilanteissa, mutta siihenkin on saatavilla apua. Voit oppia tapoja toimia turvallisemmin ihmissuhteissa. Kaikki osapuolet ansaitsevat ja tarvitsevat apua, niin väkivallan kokijat kuin tekiäjätkin. Kerro rohkeasti kokemuksistasi turvalliselle aikuiselle, niin voit yhdessä etsiä ja miettiä ratkaisuja tilanteeseen.

Sinulla on oikeus ihaniin ja turvallisiin ihmissuhteisiin!

esitteen laatimut: Aino Hyvärinen & Camilla Isomäke
kuvitukset: Venla Vaattavaara

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

KUVA 3. Toiminnallisen opinnäytetyön valmis tuotos, esitteen sisältö

Mistä hakea apua?

OnksOK.fi -sivuilta löydät apua sekä tietoa turvallisista ihmissuhteista ja väkivallasta. Lasten ja nuorten chat auttaa arkipäivisin klo 15-18.

Nollalinja on ilmainen auttava puhelin, joka tarjoaa tukea lähisuhdeväkivaltaan. Numeroon **080 005 005** voi soittaa mihin aikaan vain, vuorokauden ympäri.

Jos olet juuri nyt vaarassa tai hätässä, soita hätänumeroon **112**.

Mistä apua Keski-Pohjanmaalla?

Ensi- ja turvakotiyhdistyksen toimipiste **Väkevä** tarjoaa apua lähisuhdeväkivallan kokijoille sekä tekijöille. p. **0447517685**

Ensi- ja turvakotiyhdistyksen turvakoti **Aina** tarjoaa tukea ja suojaa väkivallalta. Turvakotiin voit soittaa tai mennä aina, jos joku läheisessä ihmissuhteessasi on väkivaltainen tai uhkaava. Aina on avoinna ympäri vuorokauden. Ota yhteyttä Ainaan soittamalla p. **044 336 0056**

Seri-tukikeskus auttaa yli 16-vuotiaita seksuaaliväkivallan uhreja. p. **+358 6 826 4344**

Seurustelun ei kuulu satuttaa

Älä jää yksin vaikeiden tilanteiden kanssa! Tietoa turvalliseen seurusteluun

KUVA 4. Toiminnallisen opinnäytetyön valmis tuotos, esitteen kansi- ja takalehti

4.4 Jalkautuminen Nollapiste-tapahtumaan

Osallistuimme Nollapisteeseen kesäkuussa 2023 Väkevän hanketyöntekijän ja kehittäjänuorten kanssa. Kartoitimme mahdollisuuksien mukaan nuorten tietämystä seurusteluväkivallasta ja turvallisuudesta leikkimielisen onnenpyöräpelin avulla. Tapahtumaan osallistuneet nuoret olivat pääosin odotettua nuorempia, arviolta noin 10–12-vuotiaita. Saimme heidän kanssaan hyviä keskusteluita aikaan. Nuoret tiesivät hyvin, mitä on fyysinen väkivalta, mutta taloudellinen ja henkinen väkivalta olivat vaikeammin tunnistettavissa ja nimettävissä nuorille. Jaoimme heille tarroja, tikkareita sekä turvaseksipakkauksia onnenpyörän kysymyksiin vastaamisesta. Nollapiste on Länsipuiston alueella oleva täysin päihteetön ja kävijöille ilmainen musiikkitapahtuma, joka on aikaisemmin koonnut paikalle 2 000 kävijää. Nollapisteessä on mukana useita eri toimijoita ja paikallisia järjestöjä sekä paljon erilaisia aktiviteetteja nuorille. Nollapisteen järjestää Kokkolan nuorisopalvelut ja yhteistyökumppanit. (Kokkola, tekemistä ja tapahtumia nuorille.) Nollapisteessä käynti yhdessä Väkevän hanketyöntekijän ja kehittäjänuorten kanssa oli mahtava tapa ja tilaisuus levittää tietoa seurusteluväkivallasta ja kartoittaa nuorten turvataitoja.

Meillä oli mukana Nollapisteessä Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitteen prototyyppi, ja meillä oli ajatuksena jakaa sitä nuorille, jotka kävisivät meidän pisteellämme. Huomasimme kuitenkin, että Nollapisteeseen osallistuneet lapset ja nuoret olivat huomattavasti nuorempia kuin esitteen kohdeyleisö, ja teimme ratkaisun olla antamatta esitettä mukaan nuorille. Esitteen teemoissa puhutaan esimerkiksi seksuaaliväkivallasta, ja näimme epäsovivana antaa esitteitä nuorille, sillä osa kävijöistä oli niin nuoria, etteivät he tienneet, mitä turvaseksipakkaukset ovat. Esitteen jakamattomuuteen vaikutti myös se, että meidän toimipisteellämme oli jatkuvasti pitkä jono, sillä nuoret ja lapset halusivat päästä pyörittämään onnenpyörää. Vaikka kävijöitä oli paljon, pystyimme antamaan onnenpyörän yhteydessä tietoa seurustelusta, omista rajoista ja turvallisuudesta. Toiminnallinen materiaali mahdollisti nuorten kanssa keskusteluja, joissa jokainen sai tuoda näkemyksensä ja kokemuksensa esille haluamassaan määrin. Ajoittaisen kiireen vuoksi emme kuitenkaan ehtineet keskustella kävijöiden kanssa seurusteluväkivallan ja suostumuksen teemoista niin perusteellisesti, kuin olisimme halunneet.

Onnenpyörä (KUVA 5) sai suuren suosion Nollapisteessä. Väkevän hanketyöntekijä oli tehnyt ja suunnitellut onnenpyörään kysymykset, joiden kautta oli helppo lähestyä nuoria. Onnenpyörä itsessään oli kiinnostava elementti nuorille, ja he lähtivät hienosti pohtimaan onnenpyörän kysymyksiä ja teemoja. Nuoret olivat valveutuneita siitä, mitä suostumus tarkoittaa, mutta eivät osanneet nimetä, mitä tarkoittaa taloudellinen väkivalta. Henkisenä väkivaltana nuoret pitivät esimerkiksi toisen haukkumista ja

kiusaamista. Osa pisteellä kävijöistä olivat arviolta 9–11-vuotiaita, ja heidän kohdallaan huomattiin seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten ja turvaseksipakkausten olevan hauskuuttavia tai noloja.

Meidän pisteellämme onnenpyörää pyörittämässä kävi myös noin 6–8-vuotiaita lapsia ja heille keksimme heidän ikätasolleen soveltuvia kysymyksiä, kuten ”miltä sinusta tuntuu, jos kaveri ei pyydä sinua mukaan leikkeihin”. Näimme tärkeänä sen, että kysyttävät kysymykset vastaisivat vastaajan ikätasoa. Onnenpyörän palkintoina meillä oli mukana aikaisemmin mainitut turvaseksipakkaukset, tarrat ja tikkarit. Laskimme, että meillä oli mukana noin 600 tikkaria, ja kaikki tikkarit menivät tapahtumassa. Osa nuorista valitsi palkinnokseen joko turvaseksipakkauksen tai tarran. Varovainen arvio meidän toimipisteellämme kohdatuista nuorista on noin 800.

Nollapisteestä meille jäi ajatus siitä, että on todella tärkeää olla mukana levittämässä nuorille tietoa turvallisesta seurustelusta, seurusteluväkivallasta ja kertoa heille enemmän väkivallan eri muodoista. Realistisesti ajateltuna aikomuksemme jakaa Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitettä epäonnistui emmekä saaneet siitä palautetta Nollapisteestä nuorilta, mutta nuorten kohtaaminen ja heidän ajatustensa kuuleminen oli tärkeää. Jalkautumisen kautta saimme arvokasta lisätietoa nuorten seurustelutottumuksista ja siitä, miten he käsittävät väkivallan. Ajatuksemme vahvistui siitä, että valitsimme oikeat teemat käsiteltäviksi niin esitteeseen kuin lyhytelokuvaankin.

KUVA 5. Toimipisteemme ja onnenpyörä Nollapisteessä

5 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Tässä luvussa arvioimme opinnäytetyöprosessimme eri vaiheita, onnistumisia, mutta toisaalta myös kehittämiskohteita. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuoda nuorille lisätietoa seurusteluväkivaltailmiöstä ja avun saamisen mahdollisuuksista ja siihen tulemmekin peilaamaan tekemäämme kehittämistyötä.

5.1 Opinnäytetyösuunnitelman ja raportoinnin arviointi

Toiminnallisen opinnäytetyön suunnitteluvaihe on keskeinen ja usein aikaa vievä osa projektin etenemisessä. Ensimmäiseksi määritellään tarkasti työn aihe ja sen tavoitteet yhteisen pohdinnan avulla. Samalla aloitetaan teoriaperustan rakentaminen. (Alahuhta, Pääatalo, Saastamoinen, Vähä & Ypyä 2018.) Toiminnallinen opinnäytetyö etenee usein samalla kaavalla kuin projekti ja sen toiminnan taustalla vaikuttaa suunnitelma. Meillä opinnäytetyösuunnitelman teko vei runsaasti aikaa, sillä suunnitelmaa tehdessä meillä ei ollut vielä kaikki opinnäytetyön palikat kohdallaan, vaan moni asia oli kysymysmerkkinä. Tiesimme, että opinnäytetyöprosessin tuotoksena syntyy informatiivinen esite, mutta se, miten pääsemme tähän lopputulokseen (kehittämistyökalujen avulla) ei ollut meillä täysin selvillä opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessä. Opinnäytetyöprosessin edetessä olemme kuitenkin voineet nojata opinnäytetyösuunnitelmaan, sillä ydinasiat ovat olleet kunnossa (kuten nuorten kanssa yhdessä kehittäminen ja tietoisuuden levittäminen).

Peilaten opinnäytetyösuunnitelmaan onnistuimme tuottamaan opinnäytetyön tuotoksena informatiivisen esitteen. Suunnitelmien mukaan esite tuli laajasti käyttöön eri toimijoille valtakunnallisesti ja esite toimii ennaltaehkäisevänä työkaluna seurusteluväkivaltailmiötä vastaan. Yksi myös keskeinen opinnäytetyösuunnitelman tavoitteista oli tuottaa ja jakaa uusia materiaaleja nuorille tiedon välittämiseksi, jotta heillä olisi jatkossa enemmän työkaluja väkivallan eri muotojen tunnistamiseen ja niiltä suojautumiseen. Olemme myös olleet yhteydessä Kokkolan nuorisopalveluihin ja kuulostelleet nuorisotyön ammattilaisten toiveita ja tarpeita NVV-hankkeen materiaaleja kohtaan. Saimme heiltä palautetta, että lyhytelokuvan olisi hyvä olla tekstitetty ja että olisi loistavaa antaa nuorille esitteitä erinäisissä tapahtumissa ja kouluissa, jotta heille jäisi jotain konkreettista käteen. Nuorisopalveluista tuli myös pyyntö, että lyhytelokuvan ja esitteen kanssa lähettäisiin yhdessä Väkevän hanketyöntekijän kanssa kiertämään Kokkolan yläkouluja syksyllä 2023. Veimme toiveet eteenpäin kehittäjänuoriryhmälle ja NVV-hankkeen hanketyöntekijälle.

Opinnäytetyösuunnitelman ja sen PDCA-mallin yhtenä tavoitteena oli kiertää läpi Kokkolan yläkouluja informatiivisen esitteen ja lyhytelokuvan kanssa syksyllä 2023. Kesän lopussa tulimme Väkevän hanketyöntekijän kanssa kuitenkin siihen lopputulokseen, että meillä ei valitettavasti ole resursseja jalkautua kouluille pitämään oppitunteja ja näyttämään nuorille tuottamiamme materiaaleja. Idea oli mahdettava, sillä se olisi tavoittanut entistä enemmän nuoria ja keskustelu heidän kanssaan olisi ollut antoisaa. Harmittaa, että tämä tavoite jäi saavuttamatta, mutta koemme, että esite ja elokuva tulevat varmasti tavoittamaan laajan yleisön koulukierroksen puutteesta huolimatta.

Väkevän hanketyöntekijä teki kasvatusalan ammattilaisille kirjalliset ohjeet elokuvan näyttämisestä ja siitä, mille kohderyhmälle elokuva sopii ja millaista keskustelua nuorten kanssa voi käydä väkivalta-teemojen pohjalta. Tiedämme, että Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaaalialan ammattilaisille pidetyssä puhekeskiön koulutuksessa osallistujille näytettiin Väkivallaton-lyhytelokuva ja sen pohjalta käytiin keskustelua siitä, miten väkivalta voidaan ottaa nuorten tai asiakkaiden kanssa puheeksi. Informatiivinen esite ei ollut vielä koulutuksen aikana valmis jaettavaksi, mutta kerroimme esitteestä koulutuksessa ja tuleva esitteemme sai osallistujilta lämpimän vastaanoton.

Elokuussa 2023 oli kehittäjänuoriryhmämme järjestämä Väkivallaton-lyhytelokuvan ensi-ilta nuorisokeskus Vingellä. Paikalla oli kutsuvieraina ammattilaisia Ensi- ja turvakotien liitosta, nuorisopalveluista, kouluista sekä tietenkin kehittäjänuorten läheisiä ja nuoria, joita tapahtuma muuten vain kiinnosti. Ensi-illassa esittelimme lyhytelokuvaa ja informatiivista esitettä sillä ajatuksella, että tieto näistä edukatiivisista tuotoksista leviäisi laajasti nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Tiedämme myös, että lyhytelokuva näytettiin samana päivänä Kokkolan suomalaisen lukion oppilaille tavoittaen näin laajasti Kokkolan nuoria. Ensi-illassa kerroimme molempien, lyhytelokuvan sekä informatiivisen esitteen, levan vapaasti käytettävissä ammattilaisille, jotka työskentelevät nuorten parissa. Molemmat tuotokset haluttiin tuoda valtakunnallisesti löydettäväksi internetiin, koska niin tavoite saavuttaa nuoria toteutuu parhaiten.

Kävimme läpi prosessin reflektiivaa keskustelua työelämäohjaajan/hanketyöntekijän ja hankepäällikön kanssa ja pyysimme heiltä palautetta. Kriittisesti ajateltuna, meidän olisi pitänyt dokumentoida opinnäytetyöprosessimme vaiheita enemmän ja kerätä palautteita työmme eri vaiheista kirjallisesti niin kehittäjänuorilta kuin yhteistyökumppaneilta. Aloitimme opinnäytetyöprosessin jo elokuussa 2022, ja olisi ollut helpompaa palata kehittämisen eri vaiheisiin dokumenttien avulla. Esitteen vaikuttavuus ja nuorten aito osallisuus ei myöskään tule tässä työssä halutun korostetusti esiin, koska emme ole doku-

mentoineet meille annettua palautetta asiaankuuluvalla tavalla. Näin jälkeempäin ajateltuna konkreettinen palaute ja työn vaiheiden dokumentointi olisi tuonut lisäarvoa työllemme. Dokumentoinnin avulla voi seurata kehittämisprojektin toteutumista verraten suunnitelmaan ja sillä saadaan kuvattua koko projekti alusta loppuun. Dokumentointi on tietojen tallentamisen prosessi eri muodoissa, kuten tekstitiedostoissa, taulukoissa, manuaaleissa, kuvissa ja videoissa. Hyvin laadittu ja selkeä dokumentaatio edistää projektien sujuvuutta (Mecaplan.)

5.2 Opinnäytetyön tuotoksen arviointi

Luomamme Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite on vapaasti käytettävissä sosiaali-, terveys- ja kasvatustalan ammattilaisille työskentelyyn nuorten kanssa väkivallan vähentämiseksi. Esite tulee löytymään sähköisesti Ensi- ja turvakodin liiton nettisivuilta, jonka ansiosta se on helposti käytettävissä valtakunnallisesti. Sähköisen muodon vuoksi ammattilaiset voivat muokata esitettä helposti tarpeen mukaan, esimerkiksi lisäämällä oman paikkakuntansa tiedot esitteen loppuun ”Mistä hakea apua?”-kohtaan. Myös Väkivallaton-lyhytelokuva, jonka tekemisessä olimme mukana, löytyy Ensi- ja turvakodin liiton nettisivuilta sekä Youtubesta. Koska sekä informatiivinen esite että lyhytelokuva löytyvät verkosta, toteutuu tavoite saavuttaa nuoria näin parhaiten. Vaikka kehittäjänuoriryhmämme ja opinnäytetyömme päättyy, yhteinen tehty työ tulee elämään ikuisesti.

Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite on luotu yhdessä kehittäjänuorten kanssa heidän tuomistaan ajankohtaisista väkivallan teemoista. Lähisuhdeväkivaltaa voi kokea kuka tahansa, ja kehittäjänuoret halusivat tuoda esiin väkivallan moninaisuutta; he kokivat, että vanhempien ja lasten välistä henkistä väkivaltaa ei käsitellä tarpeeksi. Lyhytelokuvassa henkisen väkivallan teema määräytyi tämän toiveen mukaisesti, mutta Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitteessä keskityttiin tarkoituksella seurusteluväkivaltaan ja valittiin kaikkiin väkivallan esimerkkeihin pariskunnat, jotka kohtasivat vaikeita tilanteita. Esitteen ja väkivaltilanteiden esimerkkien tavoitteena on herättää nuori ajattelemaan, mikä on väkivaltaa ja millainen käytös kuuluu terveeseen seurustelusuhteeseen.

Esite löytyy toistaiseksi vain suomen kielellä, mutta jatkoa ajatellen se saavuttaisi enemmän nuoria, jos se löytyisi myös englannin ja ruotsin kielillä. Esite on asiasisällöltään tiivis ja puhuttelee lukijaa kysymyksillä, kuten ”Rajoittaako seurustelukumppanisi kaverien kanssa hengailua?”. Lukijan puhuttelemisen on tehokas keino herättää kiinnostusta ja luoda henkilökohtainen yhteys. Tämä lähestymistapa auttaa sitouttamaan lukijan ja tekemään esitteestä vaikuttavamman. Visuaalinen houkuttelevuus on avainasemassa, ja värikkäät grafiikat sekä kuvat tuovat esitteeseen nuorten suosimaa visuaalista vetovoimaa.

Nykykulttuurin huomioiminen, kuten kielenkäytön (puhekielisyys) ja trendien sisällyttäminen, tekee esitteestä entistä enemmän resonointia herättävän. Esimerkiksi ei-toivotut dickpicit (suom. sukupuolielimestä otetut kuvat tai videot) ovat yksi seksuaaliväkivallan muodoista, mutta se voisi mennä myös digitaalisen väkivallan alle, joka luo nuorille kuvaa väkivallan moninaisuudesta.

Meillä ei vielä ole tilastoja esitteen vaikuttavuudesta tai siitä, kuinka laajalti sitä Suomessa käytetään. Esite on vasta julkaistu ammattilaisten käyttöön, ja näin ollen emme ole ehtineet kuulla siitä palautetta muualta kuin Väkevältä, johon esitteitä on tilattu. Esite on ollut helmikuusta 2024 asti saatavilla Kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevältä, ja siellä väkivaltatyön asiantuntijat antavat näitä esitteitä asiakkaille. Väkevän ammattilaiset kehuivat esitettä kovasti ja pitivät sen ulkonäöstä. Esitettä jaettiin nuorten kanssa työskenteleville sosiaalialan toimijoille Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n pisteellä alueellisilla lastensuojelupäivillä Kokkolassa 13.–14.3.2024. Esitettä jaettiin arviolta noin 50 kappaletta.

5.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Haimme työllemme tutkimusluvan Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:ltä. Toiminnallinen opinnäytetyömme noudattaa ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia (Arene ry 2019). Kehittäjänuoriryhmä toimi luottamuksellisesti ja jokaiselle oli selvää, ettei toisen ryhmäläisen asioista puhuttu Väkevän ulkopuolella. Jokainen ryhmäläinen sai itse päättää siitä, millaisia asioita itsestään jakaa ryhmässä. Kehittäjäryhmään osallistuminen on vapaaehtoista, joka tilastoidaan ja sen vuoksi kehittäjänuorilta kysyttiin hanketyöntekijän toimesta, saadaanko heidät kirjata Ensi- ja turvakotien liiton käyttämään salaiseen Sofia-tietojärjestelmään.

Hyödynnämme eettistä harkintaa työssämme sosiaalialalla. Työssä tehtävät valinnat ja päätökset eivät perustu pelkkään tietoon ja kokemukseen, sillä eettinen harkinta on osa päättelyketjua. Koska yksilön asema ja yhteiskunnan valta ovat epätasapainossa keskenään, osallisuuden edistäminen on eettisesti kestävää toimintaa. (Talentia 2022.) Vahvistimme nuorten osallisuutta toiminnallamme tässä kehittämisprosessissa. Suhtauduimme kohtaamiimme lapsiin ja nuoriin eettisesti; olimme kiinnostuneita siitä, mitä he kertovat itsestään meille. Jokaisessa tilanteessa olimme aidosti läsnä kuunnellen ja keskustellen. Halusimme valita ja käyttää vain laadukkaita lähteitä opinnäytetyössämme, koska se lisää opinnäytetyömme luotettavuutta ja eettistä turvallisuutta. Hyödynsimme opinnäytetyössämme mahdollisimman uutta tutkimustietoa, henkilökohtaisia käytännön kokemuksiamme ja hiljaista kokemuksiin perustuvaa tietoa, jota olemme sosiaalialan ammattilaisilta saaneet.

5.4 Opinnäytetyön kehittämisprosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessi kesti meidän kohdallamme aina elokuusta 2022 maaliskuuhun 2024 saakka. Tämä prosessi on opettanut meille paljon ja opettanut navigoimaan kehittämistyön kentällä kohdaten muita sosiaalialan ammattilaisia. Yhteinen kehittäminen kehittäjänuorten kanssa ja osallistuminen vapaaehtoistyöhön on ollut meille arvokas asia, josta tulee olemaan paljon hyötyä meille tulevaisuudessa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite suunnitellusti ja tavoitteemme toteutui.

Opinnäytetyöprosessin aikana teimme paljon yhteistyötä NVV-hankkeen toimijoiden kanssa sekä muiden sosiaali- ja kasvatustieteiden ammattilaisten kanssa. Onnistuimme tavoitteessamme jalkautua nuorille suunnattuihin tapahtumiin ja jakamaan siellä informaatiota. Jalkautumiset nuorten keskuuteen ovat olleet kehittämistyön suola, sillä aidot kohtaamiset nuorten kanssa muistuttavat, miksi teemme ennaltaehkäisevää väkivaltatyötä ja levitämme tietoisuutta. Nollapiste-tapahtumassa meidän pisteellemme tuli muutaman kerran joukko poikia (noin 9–11-vuotiaita), jotka pyörittivät onnenpyörää ja vastasivat kysymyksiimme. Eräs pojista sai kysymyksen ”5. Missä vaiheessa on vielä ok sanoa ei?” (KUVA 3). Selitimme, että tällä kysymyksellä haetaan sitä, että jos kumppanilla ja sinulla on aikeena harrastaa intiimiä kanssakäymistä tai kokeilla seksuaalissävytteisiä asioita yhdessä, niin missä vaiheessa voit sanoa vielä ”ei” ja muuttaa mieltäsi. Kysymyksen saanut poika alkoi naureskelemaan ja kysyi, että miksi kukaan ikinä kieltäytyisi seksistä, ja sanoi että jos hänelle sattuu tilanne kohdalle niin ”se on meno se”. Selitimme hänelle ja muillekin pojille, että aina voi sanoa ”ei”, jos tuntuu siltä, ja sekä sinulla että kumppanillasi on oikeus muuttaa mieltä kesken seksuaalisen aktin ja silloin se on lopetettava. Tämä kohtaaminen on eritoten jäänyt mieleen. Reflektoimme yhdessä kehittäjänuorten ja Väkevän hanke-työntekijän kanssa tapahtuman jälkeen kaikkia kohtaamisiamme ja puhuimme siitä, miten paljon tarvitaan lisää tietoisuutta nuorille heidän rajoistaan ja oikeuksistaan.

Kehittäjänuorten kanssa tehty työ on ollut arvokasta ja merkitsevää. Kuuluminen kehittäjänuoriin ja yhteisten ajatusten jako on herättänyt paljon ajatuksia siitä, mitä nuoret kokevat väkivallaksi ja mistä väkivallan muodoista tarvitaan vielä lisätietoa nuorten keskuudessa. Lupasimme kehittäjänuoriryhmällemme, että pidämme heidät anonymieinä tässä opinnäytetyössä, ja osittain sen vuoksi emme dokumentoineet yhteisiä ajatuksiamme ja matkaamme kehittämisprojektin parissa asiaan kuuluvalla tavalla. Näin jälkikäteen pohdittuna meidän olisi pitänyt hyödyntää ja osallistaa kehittäjänuoria entistä enem-

män opinnäytetyön tuotoksen kanssa. Kehittäjänuoret saivat monta tilaisuutta kommentoida Seurustelun ei kuulu satuttaa -esitettä, mutta saimme hyvin vähän kehittämissuhteita takaisin. Kehittäjänuoret antoivat kyllä suullista, positiivista palautetta esitteestä.

Keskityimme kehittäjänuorten kanssa todella intensiivisesti Väkivallaton-lyhytelokuvan tekemiseen, ja se olikin meille väylä päästä nuorten kanssa vuoropuheluun. Lyhytelokuvan käsikirjoittaminen vei meiltä monta kuukautta, ja elokuvasta tulikin hyvä. Siihen nähden, että lyhytelokuva ei ollut meidän fokuksemme opinnäytetyöprosessissa, keskityimme siihen tarpeettoman paljon. Saimme siitä palautetta ohjaavalta opettajalta opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa, mutta silloin emme tavoittaneet ajatusta siitä, että keskityimme liikaa lyhytelokuvaan. Lyhytelokuvan tekoon osallistuminen oli silti arvokas kokemus meille, emmekä vaihtaisi sen tekoprosessista mitään pois.

Opinnäytetyöprosessin aikana keskityimme paljon itse tuotokseen ja kaikki toiminta tähtäsi sen tekoon, ja näin jälkepäin ajatellen meidän olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota itse prosessiin valmiin tuotoksen sijaan. Opinnäytetyön tuotosta tehdessä tiesimme NVV-hankkeen päättyvän joulukuussa 2023, ja se loi meille paineen ja määräsi aikarajan sille, milloin esitteen pitää olla valmis. Halusimme viedä kesän 2023 Nollapiste-tapahtumaan jonkinlaisen prototyypin esitteestä, ja sekin motivoi keskittymään pelkkään esitteen työstöön. Kehittämisen työkalut eivät näy työssämme niin laajasti kuin haluaisimme, sillä malttamattomina ajattelimme aiemmin, että kehittäminen vain tapahtuu emmekä osanneet asianmukaisesti pilkkoa kehittämisprosessia pienempiin osiin. Nyt opinnäytetyön prosessin loppupuolella tajuamme, että kehittämistyökalujen ottaminen enemmän mukaan prosessiin olisi tuonut huomattavaa lisäarvoa työllemme.

Kehittämistyökalujen puutteesta ja myöhemmin tulleista oivalluksista huolimatta olemme ylpeitä opinnäytetyöprosessin lopullisesta tuotoksesta. Esite onnistui paremmin kuin alun perin ajateltiin ja siitä tulikin monivivahteisempi mitä suunniteltiin. Esitteen ulkonäkö on visuaalisesti kaunis (kiitos siitä kuuluu esitteen graafiselle taittajalle), ja se tulee olemaan pitkäikäinen sen ajattomien teemojen ansiosta. Olemme saaneet paljon tukea ja ohjausta työelämäohjaajalta ja NVV-hankepäälliköltä informatiivisen esitteen kanssa. Opinnäytetyöprosessi kokonaisuutena on ollut antoisa ja opettava kokemus onnistumisineen ja kehittämishaasteineen.

6 POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme, mitä tämä opinnäytetyöprosessi on tuonut meille tulevana sosiaalialan ammattilaisina ja millaista on olla osallisena kehittämistyössä sosiaalialalla. Ennen opinnäytetyöprosessin alkua meillä ei ollut kokemusta kehittämistyöstä eikä vapaaehtoistyöstä, mutta tämä toiminnallinen opinnäytetyö on mahdollistanut meille tilaisuuksia oppia enemmän itsestämme sosiaalialan ammattilaisina ja antanut työkaluja toimia monialaisissa verkostoissa yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Havainnoimme, että osaamisemme sosiaalialan koulutusohjelman kompetensseissa on merkittävästi kasvanut monilla osa-alueilla (SOAMK 2023). Tämän projektin aikana olemme systemaattisesti käyneet läpi jokaisen kompetenssin osaamisalueen ja huomioineet työn edetessä niihin liittyvät sisällöt. Opinnäytetyöprosessissamme meitä on ohjannut keskeinen lainsäädäntö sekä motiivi toimia mahdollisimman läpinäkyvästi prosessin jokaisessa vaiheessa. Sosiaalialan ammattieettisyys ja arvot ohjaavat meitä myös tulevaisuudessa asiakastyössä.

Kun peilaamme osaamistamme sosiaalialan kompetensseihin, tunnistamme, että opinnäytetyöprosessi on rikastanut osaamistamme monipuolisesti. Osaamisemme nuorten kanssa työskentelystä ja heidän osallisuutensa tukemisesta on lisääntynyt paljon. Tietoutemme väkivallasta on kasvanut merkittävästi opinnäytetyön myötä. Meistä on tuntunut todella merkitykseltä ja hienolta olla osallisena nuorten hyvinvointia tukevassa toiminnassa opinnäytetyömme myötä. Koemme, että vapaaehtoistoiminnassa mukana oleminen lisäsi yhteenkuuluvuuden ja minäpystyvyyden tunteitamme. On ollut arvokasta tutustua kehittämisprojektin kautta uusiin ihmisiin ja jakaa heidän kanssaan erilaisia kokemuksia. Yhdessä tekeminen ja vuorovaikuttaminen kehittäjänuorten kanssa on ollut helppoa, sillä meillä oli todella hyvä ryhmähenki. Turvallinen tila ja aito vuorovaikutus on edellytys toimivalle ryhmälle, jossa sallitaan myös erilaiset näkökulmat ja se toteutui meidän kehittäjänuoriryhmässämme.

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana olemme kasvaneet tulevana ammattilaisina paljon. Olemme joutuneet välillä menemään omalle epämukavuusalueelle esimerkiksi esiintymistilanteissa. Nämä kokemukset ovat olleet jännittäviä, mutta erittäin palkitsevia. Esiintymistilanteet eivät ole meille luontaisia, mutta olemme siedättyneet niille ja kehittyneet niissä huomattavasti. Olemme saaneet olla mukana lyhytelokuvan ensi-illassa puhumassa kehittämisprojektistamme ja informatiivisesta esitteestä yleisölle, joka koostui pääosin nuorista sekä Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n ja Kokkolan nuorisopalvelujen työntekijöistä. Olemme olleet myös kertomassa kehittäjänuoritoiminnasta ja vapaaehtoistoiminnasta nuorten silmin Ensi- ja turvakotien liiton sparraustapahtumassa Teams-yhteydellä.

Opinnäytetyö ja sen prosessi on vaatinut meiltä jatkuvaa reflektointia. Sosiaalialan asiantuntijaksi kehittyminen vaatii omien tunteiden ja ajatusten lähempää tarkastelua ja reflektointia. Reflektointi voi herättää epämukavia tunteita, jotka kuuluvat prosessiin asiantuntijaksi kasvamisessa. Kaikki tunteet, myös epämukavat, tulisi ottaa vastaan ja tarkastella niitä mielenkiinnolla, sillä se on ovi itsereflektioon. Reflektoinnin harjoittelu jo opiskeluaikana on mahdollistanut meille rehellisempää tunteiden tarkastelua, mitä tulee opinnäytetyöprosessiin. Näin opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa voimme todeta, että saavutimme päämäärämme, mutta olisimme myös voineet tehdä monta asiaa toisin. Emme osanneet hyödyntää täysin kehittämistyökalujen kapasiteettia ja dokumentointi projektin eri vaiheissa olisi auttanut meitä jäsentämään entistä paremmin tätä prosessia jälkikäteen. Olemme kokeneet paljon onnistumisia tässä kehittämisprosessissa.

Kehittämistyön osaaminen on lisääntynyt ja tunnistamme paremmin palvelujärjestelmän eri toimijoita sekä kolmannen sektorin vaikuttavuuden sosiaalialalla. Kehittämistyön merkitys sosiaalialalla on suuri, sillä nykyiset palvelut eivät välttämättä vastaa kaikkien asiakkaiden tarpeisiin ja siksi on tärkeää tehdä innovatiivista kehittämistyötä. Nuoret ovat jääneet hieman marginaaliin palvelujärjestelmässä, mitä tulee esimerkiksi nuorten kohtaamaan seurusteluväkivaltaan tai nuorille suunnattuihin vertaisryhmiin. Meidän opinnäytetyömme lopputulos, Seurustelun ei kuulu satuttaa -esite, kehitettiin tarpeesta saada nuorille lisätietoa seurusteluväkivaltailmiöstä ennaltaehkäisevästi. Esitteen ja lyhytelokuvan merkitys osana asiakastyötä selviää vasta tulevaisuudessa, kun ne implementoidaan osaksi asiakastyötä nuorten parissa. Esitteen avulla ammattilainen voi ottaa helpommin seurusteluväkivallan ja väkivallan ylipäättään nuoren kanssa puheeksi.

Me tulevaisuuden sosiaalialan ammattilaisina voisimme tehdä jatkossakin kehittämistyötä. Näimme tämän hankkeen ja kehittämisprojektin kautta, miten merkittävää on pysyä koko ajan lähellä asiakaspintaa ja kuulostella asiakkaiden tarpeita. Asiakkaiden tarpeet ovat jatkuvasti muuttuvia, ja ammattilaisina meidän tulee pitää huoli, ettei kukaan putoa palvelujärjestelmän ulottumattomiin. Kehittämistyö on merkittävää, ja se, että otetaan asiakkaat aidosti mukaan palveluiden kehittämisprosessiin, takaa sen, että palveluista tulee heitä aidosti tukevia. Nuorten tietoisuuden lisääntyminen esimerkiksi seurusteluväkivallasta on suoraan yhteydessä siihen, että tulevaisuudessa meillä on turvallisempi yhteiskunta.

Nuorten parissa tehtävä työ on merkityksellistä ja vaatii ammattilaiselta tietynlaista pelisilmää. Tämä kehittämisprojekti on antanut meille paljon työkaluja työskennellä nuorten kanssa ja tehdä väkivallan vastaista työtä. Nuorten kanssa työskentely on palkitsevaa, kun heidän kanssaan pääsee aitoon dialogiin. Lähdimme tähän opinnäytetyöprosessiin avoimin mielin valmiina ylittämään itsemme, ja siinä me

onnistuimme. Opinnäytetyöprosessi on vaatinut meiltä paljon aikaa ja pitkäjänteisyyttä. Koemme, että tämä matka on valmistanut meitä työelämää kohti kehittämismyönteisellä asenteella. Asiantuntijuus sosiaaalialalla vaatii jatkuvaa itsereflektiota ja oman osaamisen kehittämistä jatkuvan oppimisen kautta.

LÄHTEET

- Alahuhta, M., Päätaalo, K., Saastamoinen, M., Vähä, T. & Ypyä, J. 2018. *Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset*. ePooki 45/2018. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/152055/ePooki%2045_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 9.3.2024.
- Arene ry. 2019. *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. Viitattu 29.2.2024.
- Attila, H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J. & Haapakangas, K. 2023. *Sukupuolis- tunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 – Loppuraportti*, 11. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-717-3>. Viitattu 23.11.2023.
- Ensi- ja turvakotien liitto. *Kokkolan ensi- ja turvakoti ry, yhdistys*. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/kokkolanensiturvakoti/yhdistys/>. Viitattu 6.2.2024.
- Ensi- ja turvakotien liitto. *Tietoa liitosta*. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/>. Viitattu 6.2.2024.
- Ensi- ja turvakotien liitto. 2017. *Seurusteluväkivalta jää helposti piiloon*. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/seurusteluvakivalta-jaa-helposti-piiloon/>. Viitattu 28.9.2023.
- Ensi- ja turvakotien liitto. 2022. *Nuoret väkivaltaa vastaan -hanke lisää tietoa turvallisista ihmissuh- teista*. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/nuoret-vakivaltaa-vastaan-hanke-lisaa-tietoa-turval- lisista-ihmissuhteista/>. Viitattu 21.7.2023.
- Ensi- ja turvakotien liitto. 2023. *Väkivallattomat – kehittäjänuorten valtakunnallinen tapahtuma*. Saa- tavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tapahtumat/vakivallattomat-kehittajanuorten-valtakunnallinen- tapahtuma/>. Viitattu 28.2.2024.
- Hakkarainen, L. 2019. *Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen – Opas väkivallan kokijalle, ammattilaiselle ja läheiselle*. Helsinki: Naisten Linja Suomessa ry. Saatavissa: https://images.ctfassets.net/pbxhiiewat8h/NOPIzWCuPzG1sF2HANVla/75f7f2941f100f93e2cfa946b1312863/Digitaalinen-vakivalta-parisuhteessa_28Oct19-1.pdf. Viitattu 6.2.2024.
- Ilonen, M. 2014. *Osallisuuden olotiloissa - Opas asumispalvelujen käyttäjille ja työntekijöille*. Aspa- julkaisuja 1/2014. Saatavissa: https://www.aspa.fi/wp-content/uploads/2020/09/Osallisuuden_oloti- loissa-opas.pdf. Viitattu 31.1.2024.
- Ionos. 2023. *The PDCA cycle: more success with the Deming cycle*. Saatavissa: <https://www.ionos.com/startupguide/productivity/pdca-cycle/>. Viitattu 19.2.2024.

- Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 31.1.2024.
- Isotalo, A. 2023. Väkipalta nuorten seurustelusuhhteissa – kysely tutkimuksen tuloksista, 8 ja 134–135. Tampereen yliopisto – Yhteiskuntatieteiden tiedekunta / Yhteiskuntatutkimus. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/149699/978-952-03-2936-5.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 25.7.2023.
- Kalliomeri, R., Mettinen, K. & Tulensalo, H. 2021. Lapsen näköistä kehittämistä ja vaikuttamista. Teoksessa H. Tulensalo, R. Kalliomeri & J. Laimio (toim.) *Kohti lapsen näköistä osallisuutta*. Pelastakaa lapset ry, 215.
- Kananoja, A. 2012. *Näkökohtia sosiaalialan kehittämisen etiikasta: Vaikeutuvatko ongelmat vai kasvaako ongelmien ja osaamisen kuilu?* Ylisosiaalineuvos. Saatavissa: [https://www.aulikkikanoja.fi/nakokohtia-sosiaalialan-kehittämisen-etiikasta-vaikeutuvatko-ongelmat-vai-kasvaako-ongelmien-ja-osaamisen-kuilu/](https://www.aulikkikanoja.fi/nakokohtia-sosiaalialan-kehittamisen-etiikasta-vaikeutuvatko-ongelmat-vai-kasvaako-ongelmien-ja-osaamisen-kuilu/). Viitattu 9.3.2024.
- Kansalaisareena. Nuorten vapaaehtoisuustoiminnan käsikirja. *Nuorten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on tärkeää!* Saatavissa: <https://kansalaisareena.fi/nuorten-vapaaehtoistyon-kasikirja/mika-motivoi-nuoria-mukaan-vapaaehtoistoimintaan/>. Viitattu 1.4.2024
- Keski-Suomen hyvinvointialue. 2023. *Erityisnuoren itsenäistyminen*. Saatavissa: <https://www.hyvaks.fi/hyvinvointisi-tueksi/vammaiselle/nuori-itsenaistyy>. Viitattu 7.11.2023.
- Kokkolan ensi- ja turvakoti ry. *Väkivallasta selviäminen, Väkevä*. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/kokkolanensiturvakoti/apua_sinulle/vakivallasta-selviaminen/#1555528833726-1853f620-e386. Viitattu 6.2.2024.
- Kokkola. 2023. *Tekemistä ja tapahtumia nuorille*. Saatavissa: <https://www.kokkola.fi/vapaa-aika/nuoriso/tekemista-ja-tapahtumia-nuurille/https://www.kokkola.fi/vapaa-aika/nuoriso/tekemista-ja-tapahtumia-nuurille/>. Viitattu 13.2.2024.
- Korja, R. 2022. *Lapsen varhainen kehitys ja kasvuympäristön suojaavat ja haavoittavat tekijät*. Turun yliopisto. Saatavissa: https://www.youtube.com/watch?v=jOwW9_yf3VA. Viitattu 12.1.2024.
- Kovanen, T. 2019. *Seurustelun ei kuulu satuttaa. Suomalaisten kokemuksia seurusteluväkivallasta*, 16-32. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Saatavilla: https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/seurusteluv_2019_verkkojulkaisu_final. Viitattu 21.7.2023.
- Lastensuojelulaki*. 30.12.2019/1489. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P6>. Viitattu 26.9.2023.
- Lidman, S. 2015. *Väkivaltakulttuurin perintö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Mecaplan. Dokumentointi. *Mitä dokumentointi on*. Saatavissa: <https://mecaplan.fi/palvelut/dokumentointi/>. Viitattu 27.2.2024.

- Mielenterveystalo. *Tietopaketti murrosiästä*. Saatavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/elaman-kaari-ja-mielenterveys/tietopaketti-murrosiasta>. Viitattu 20.1.2024.
- Mäki, I. 2023. Huomioita hankkeen loppumetreillä. Yksityinen sähköposti. 20.12.2023. Viestin saajat Aino Hyvönen ja Camilla Isorinne.
- Naistenlinja. 2024. Väkivaltaisissa suhteissa toistuu tietynlainen kaava. Saatavissa: <https://naistenlinja.fi/vakivallan-syklisyys-ja-muodot/>. Viitattu 5.2.2024.
- Nettiturvakoti. Lisätietoja perhe- ja lähisuhdeväkivallasta, *Väkivallan kierre*. Saatavissa: <https://nettiturvakoti.fi/tunnista-vakivalta/vakivallan-monet-kasvot/#vakivallan-kierre>. Viitattu 7.3.2024.
- Nuorisolaki*. 21.12.2016/1285. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Viitattu 23.8.2023.
- Rikosuhripäivystys. 2024. *Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa jokaista*. Saatavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/lahisuhdevakivalta/>. Viitattu 6.2.2024.
- SOAMK. 2023. Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. Saatavissa: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>. Viitattu 10.3.2024.
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2022. *Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. PunaMusta Oy. Saatavissa: <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>. Viitattu 4.3.2024.
- Stangor, C. & Walinga, J. *Introduction to Psychology – 1st Canadian Edition*. 2018. Saatavissa: <https://opentextbc.ca/introductiontopsychology/front-matter/about-bccampus/>. Viitattu 14.1.2024.
- Suomen pakolaisapua / Järjestöhautomo. Hankkeet. Saatavissa: <https://jarjestohautomo.fi/yhdistystietopankki/hankkeet/>. Viitattu 5.1.2024.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2024a. *Osallisuus omassa elämässä*. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-omassa-elamassa>. Viitattu 31.1.2024.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2024b. *Väkivallan muodot*. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot>. Viitattu 5.2.2024.
- Tieteen termipankki. 2014. *Slangi*. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:slangi>. Viitattu 13.2.2024.

Tutkimuslupa-anomus

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Kokkolan ensi- ja turvakoti ry

Vastuuhenkilö organisaatiossa Jessica Sundström

Tutkimusluvan anojat Aino Hyvönen ja Camilla Isorinne

Osoite Lepokodinkatu 3, 67100 Kokkola

Puhelin 044 336 6524

Sähköpostiosoite jessica.sundstrom@kokkolanensijaturvakoti.fi

Tutkimuksen nimi Väkivallaton - esite nuorille seurusteluväkivallasta

Tutkimuksen tarkoitus Tuotamme tiiviin infopakettin, jonka avulla nuorten tietoisuus seurusteluväkivallasta lisääntyy

Tutkimuksen kohderyhmä Yläkouluikäiset nuoret

Aineiston keruun arvioitu ajankohta Emme kerää aineistoa

Tutkimusmenetelmä Laadullinen tutkimus

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 9 / 2023

Tutkimuksen ohjaaja Anne Jaakonaho

Päätösteksti:

Anomuksen mukaisesti Muutosehdotuksin Hylätty

LIITTEET

Tutkimussuunnitelma

Kysely / haastattelulomake

Muut liitteet, mitkä:

Allekirjoitukset:

